

vergadering **C250**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 28 april 2022

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het dalende aandeel studenten die hun bachelordiploma behalen op de vooropgestelde studieduur – 2500 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de daling van de studie-efficiëntie in het hoger onderwijs en het verbeteren van de studieoriëntatie – 2550 (2021-2022)	3
VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het OESO-rapport 'Mending the education divide - Getting strong teachers to the schools that need them most' – 2509 (2021-2022)	13
VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de reacties op de campagne 'Lesgeven is alles geven' – 2561 (2021-2022)	19
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over tuchtmaatregelen in het leerplichtonderwijs – 2570 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over uitsluitingen in het onderwijs – 2591 (2021-2022)	25
VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over cyberveiligheid in het hoger onderwijs – 2588 (2021-2022)	33
VRAAG OM UITLEG van Hilâl Yalçın aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de resultaten van de jaarlijkse Digimeter van imec – 2623 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Roosmarijn Beckers aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de resultaten van de Digimeter van imec en de digitale kloof bij jongeren – 2633 (2021-2022)	35

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het dalende aandeel studenten die hun bachelordiploma behalen op de vooropgestelde studieduur

– 2500 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de daling van de studie-efficiëntie in het hoger onderwijs en het verbeteren van de studieoriëntatie

– 2550 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, het is niet de eerste maal dat ik vragen stel in verband met het aandeel studenten die hun bachelordiploma of gewoon hun diploma halen binnen de vooropgestelde duur. We zouden in deze commissie nu een experiment kunnen doen met de mensen die hier aanwezig zijn en kijken wie zijn 180 studiepunten in 3 opleidingsjaren heeft gehaald, maar we gaan dat niet doen. *(Opmerkingen. Gelach)*

Ik heb over mijn vijf jaar vijf jaar gedaan. Collega Rutten, ik had het over de mensen achter mij en u zit voor mij. Maar ik heb mijn vijf jaar in vijf jaar gedaan, dus geen paniek.

De vraag over de studieduur is niet onbelangrijk, collega's, omdat er natuurlijk veel aan vasthangt. Want elk jaar dat je langer studeert, is ook een jaar dat je minder kunt werken en is ook een jaar dat ouders, en studenten veelal, moeten bijdragen voor hun opleiding. En het is ook een jaar dat de overheid, de belastingbetaler, daar mee in investeert. Dat is een reden waarom we die vraag geregeld stellen, eigenlijk sinds de flexibilisering van het hoger onderwijs, waarbij individueel aangepaste jaren kunnen worden gemaakt met het befaamde leerkrediet en de nodige studiepunten die dan verworven worden.

Uit nieuwe cijfers van Statistiek Vlaanderen blijkt dat steeds minder studenten hun bachelordiploma halen binnen de voorziene studieduur. Die voorziene studieduur is bij de meeste bachelors 180 studiepunten. Dan haal je dat normaal gezien in 3 studiejaar van 60 studiepunten, dus een studieduur van 3 jaar.

In de cijfers van Statistiek Vlaanderen lezen we dat slechts 30 procent van de studenten, of in absolute aantallen 15.298, die in het academiejaar 2018-2019 startten met een bacheloropleiding, effectief binnen de 3 jaar hun bachelordiploma haalden. Dat is opnieuw een daling ten opzichte van het academiejaar 2008-2009. Toen was dat nog 36 procent die het haalde, of bijna 18.000 studenten. We stellen vast dat dat stelselmatig, jaar na jaar, daalt.

Niet onbelangrijk om mee te geven, collega's, is natuurlijk wel dat het totale aantal studenten dat een opleiding start, gestegen is met ongeveer 1200 studenten in die periode, van 49.709 naar 50.994 studenten.

Sommige studenten behalen hun bachelordiploma wel nog wanneer ze hun studieduur verlengen. Dat is de befaamde studieduurverlenging. Ongeveer 20 procent doet er een jaar langer over. Nog eens 10 procent doet er twee jaar extra over. We stellen wel vast dat studenten die hun studieduur verlengen, hun kansen op een diploma sterk verkleind zien worden.

Voor de graduaatsopleidingen hebben we nu voor de eerste keer ook cijfers. Daar zien we eigenlijk dezelfde grootteorde. 31 procent van de studenten die in het academiejaar 2019-2020 zijn gestart, hebben ook hun graduaatsopleiding beëindigd binnen de voorziene duur, in vele gevallen 120 studiepunten of 2 jaar.

Als we nu nog wat verder gaan kijken en de cijfers analyseren in vergelijking met de behaalde diploma's, collega's, stellen we dat eigenlijk ook vast voor alle andere diploma's in het hoger onderwijs. En dat is toch iets waar we ons zorgen over moeten blijven maken.

In de commissievergadering van 3 februari bespraken we het verslag van het Rekenhof over de studievoortgangsmatregelen. Het Rekenhof gaf aan dat de instellingen vaak niet weten of studenten die hun instelling verlaten, heroriënteren naar een andere instelling of het hoger onderwijs effectief verlaten. Daardoor is het moeilijk om exacte cijfers te kleven op de drop-out en de heroriëntering van die studenten. Dat is althans wat het Rekenhof ons liet weten.

Het is zeker interessant om te weten wat er gebeurt met een student die stopt in instelling hoger onderwijs A. Stopt die effectief in het hoger onderwijs? Of gaat die heroriënteren? Want ik wijs toch nog even op iets waar we met de N-VA lang voor gepleit hebben en dat nu ook gerealiseerd is, minister. Dat is die viertrapsraket. Die start in het secundair onderwijs, met een advies van de klassenraad op basis van wat de leerling daar gedaan heeft. We merken dat dat advies in vele gevallen juist is. In een aantal gevallen is het niet juist, of is de student zelfs iets afgeraden waarin hij toch slaagt. Maar dat kan motiverend zijn. Ik kan mij inbeelden dat als achttienjarige, als je klassenraad zegt te denken dat jij dat niet gaat kunnen, er dan iets in jou naar boven komt om net het tegenovergestelde te bewijzen. Dus dat kan ook een effect hebben. Dat is stap één.

Stap twee: Columbus, een proef om bij studenten van de laatste jaren secundair onderwijs hun blik open te trekken naar de soorten opleidingen die er zijn in het hoger onderwijs, maar hen ook te wijzen op de mogelijke gevaren die ze hebben. Stap drie is de starttoets om, als je dan start in de opleiding, te kijken waar de leemtes zitten en waar je nog moet bijwerken. En dan heb je als student al een vrij goed signaal.

De laatste trap, als het niet lukt, is heroriënteren. Dat is niet onbelangrijk. We blijven een open aanbod doen, een democratische toegang tot ons hoger onderwijs, maar uiteraard niet ongebreideld, om die verlengde studieduur maximaal terug te dringen.

Ik wil nog één iets aanhalen bij die aantallen diploma's. Meer of minder, voor de N-VA-fractie blijft ook de kwaliteit van die diploma's belangrijk. Want we zouden natuurlijk heel gemakkelijk de slaagkansen omhoog kunnen doen als we aan de instellingen hoger onderwijs het signaal zouden geven dat ze de verwachtingen wat lager mogen leggen, zodat er meer diploma's zijn. Dan bedotten we natuurlijk zowel de student als de kwaliteit van ons onderwijs. En dat is geenszins mijn pleidooi. Dat wou ik hier nog aan toevoegen.

Minister, inzake studievoortgangsmatregelen zijn er al een aantal maatregelen genomen. Ik heb er net een aantal opgesomd. Plant u nog bijkomende maatregelen, misschien bij de graduaatsopleidingen of in het hoger onderwijs? Zo ja, welke zijn dat dan?

Hebt u zicht op de redenen waarom zo weinig studenten hun diploma halen binnen de vooropgestelde studieduur? 70 procent haalt dat dus niet. Hebben we eigenlijk een wetenschappelijk zicht op die aantallen?

Dan iets wat me toch wat blijft bekommeren: in welke hogescholen en universiteiten is de daling van het aantal behaalde diploma's en het aantal behaalde

diploma's binnen de voorziene studieduur het grootst? Zien we daar verschillen tussen instellingen? En wat is de verklaring daarvoor?

Als studenten die veranderen van studierichting, zich inschrijven bij een andere instelling, heeft de voormalige instelling daar blijkbaar geen zicht op, volgens het rapport van het Rekenhof. De student wordt dan als drop-out beschouwd, terwijl die wel verder studeert. Deelt u de mening dat die gegevens wel zouden moeten worden gedeeld en dat de instellingen hoger onderwijs daar wel heel interessante info uit kunnen halen?

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Voorzitter, minister, recent werden de statistieken geüpdatet met betrekking tot de studentenaantallen, hun studieduur en -rendement in het academiejaar 2020-2021. De statistieken tonen aan dat steeds minder studenten erin slagen om hun bachelordiploma te behalen binnen de vooropgestelde studieduur en dus extra tijd nodig hebben. Van de studenten die in het academiejaar 2018-2019 een bacheloropleiding startten, behaalde slechts 30 procent zijn of haar bachelordiploma binnen de voorziene studietijd.

Ter vergelijking: bij studenten die een jaar eerder waren gestart was dit nog 32 procent, bij starters van het academiejaar 2008-2009 lag dat aandeel nog op 36 procent. Ongeveer 20 procent van de studenten heeft een bijkomend jaar nodig om zijn of haar diploma te halen. Nog eens 10 procent heeft twee jaar extra nodig. Die cijfers blijven grosso modo stabiel. Dat wil alles bij elkaar geteld dus zeggen dat de groep die uiteindelijk na vijf jaar nog geen bachelordiploma heeft of het nooit zal behalen, groter wordt.

Het pure studierendement van generatiestudenten in een professioneel of academisch gerichte bachelor lag in het academiejaar 2020-2021 op 65 procent. Dat percentage bleef tussen de academiejaren 2009-2010 en 2020-2021 min of meer stabiel. Indien we de studieduur- en studierendementsstatistieken samen bekijken, is er een vermoeden dat de goede studenten gewoon goed blijven presteren, of misschien zelfs beter, maar de groep minder presterende studenten het slechter doen.

Een andere indicator voor die conclusie is het feit dat bijvoorbeeld ook de drop-out van studenten hoger wordt. Meer dan 6900 studenten die gestart zijn in een bacheloropleiding in het academiejaar 2019-2020 verlieten na één jaar studeren de bacheloropleiding zonder diploma. Dat komt overeen met 14 procent van het aantal starters. Bij de studenten gestart in 2008-2009 ging dat nog maar om zo'n 5600 studenten, of zo'n 11 procent. Bij de graduaten gaat het om meer dan 2800 studenten die na één jaar de opleiding zonder diploma verlieten, wat neerkomt op 26 procent. Dat betekent dat steeds meer studenten kiezen voor een richting of een niveau waar ze eigenlijk niet toe geschikt zijn.

Minister, hoe evalueert u deze statistieken en in het bijzonder de verdergaande daling van de studie-efficiëntie in het hoger onderwijs?

In hoeverre is de drop-out die gemeten wordt in deze statistieken, ook echte drop-out uit het hoger onderwijs dan wel drop-out veroorzaakt door studenten die wel uit hun richting stappen maar niet uit het hoger onderwijs omdat ze meteen heroriënteren richting een andere opleiding? Kunt u daar een verdere differentiatie in maken tussen deze beide groepen?

Op basis van de drop-out gegevens en de uitgaven per student berekende de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) enkele jaren geleden dat Vlaanderen ongeveer 6 procent van de uitgaven aan hoger onderwijs in 2015 uitgaf aan studenten die uiteindelijk geen diploma behalen.

Indien we dit zouden extrapoleren naar de onderwijsbegrotingsuitgaven die gespendeerd worden aan het hoger onderwijs in 2022, dan betekent dit dat we een ruime 129 miljoen van de 2,15 miljard euro nutteloos zouden spenderen aan studenten die geen kwalificatie haalden. Nu, gezien de dalende studie-efficiëntie is de kans groot dat dit cijfer uit 2015 niet meer accuraat is. Hebt u zicht op hoeveel budget er thans op deze manier 'verkeerd' wordt geïnvesteerd? Indien niet, zal dit opnieuw onderzocht worden?

Te veel studenten zitten ofwel in een richting die niet past bij hun interesses en/of cognitieve capaciteiten of kunnen het niveau in het hoger onderwijs eigenlijk niet aan. Minister, u hebt hiertoe reeds verschillende malen uw fameuze viertrapsraket voorgesteld inzake studiekeuze en instroom. Wat betreft de Columbusproef zijn er heel wat scholen die deze niet afnemen. Hebt u zicht op de bezwaren van die scholen? Hoe zult u die scholen overtuigen om hier effectief aan mee te doen? Is het misschien een optie om op termijn die proef te verplichten?

Daarnaast zijn er de studiekiezers-tools, ontwikkeld vanuit de leerstoel, die het Vlaams netwerk van ondernemingen (Voka) aan de Universiteit Gent heeft geïnstalleerd. Wat is daar de stand van zaken? Zijn er daar ondertussen al mogelijkheden tot kruisbestuivingen met initiatieven van de overheid?

In hoeverre kunnen de geplande centrale Vlaamse toetsen in het secundair onderwijs hier ook van nut zijn als aanvullend middel? Lijkt het u bijvoorbeeld nuttig om de resultaten hiervan en deze van oriënteringsproeven als Columbus aan elkaar te koppelen of is dat minder aangewezen gezien de verschillen in aard en doeleinde?

Welke eventuele andere initiatieven zult u nemen om de studie-efficiëntie in ons hoger onderwijs te verbeteren?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We willen ervoor zorgen dat studenten zo maximaal mogelijk terechtkomen in de juiste opleiding. Dat bespaart hen veel frustratie, drop-out en veel energie en middelen. Dat laatste geldt zowel voor de betrokken studenten als de belastingbetaler. Concreet wil dat zeggen dat we de studie-efficiëntie willen verhogen en het aantal drop-outs verminderen.

Ik heb in dat kader een werkgroep de opdracht gegeven om op basis van een uitgebreide data-analyse en eigen ervaringen van de hogeronderwijsinstellingen concrete voorstellen uit te werken met als doel het verhogen van de studie-efficiëntie, de gemiddelde studieduur terugdringen, drop-out verminderen en de studiemotivatie van studenten verhogen.

Dat heeft een analysedocument opgeleverd op basis waarvan ik een decretaal voorstel heb uitgewerkt dat de Vlaamse Regering in eerste lezing al heeft goedgekeurd. Dat ontwerp van decreet ligt nu bij de Raad van State en vervolgens kan ik naar de achtbare vergadering terugkomen.

Het is moeilijk te achterhalen waarom studenten hun diploma niet behalen binnen de vooropgestelde studieduur. Dat is vaak een combinatie van elementen. Studenten nemen soms kleinere pakketten op. Ze nemen bepaalde opleidingsonderdelen mee gedurende het studietraject. Bepaalde vakken waarvoor ze geen aanleg hebben, slepen ze mee. Dat is ook een van de problemen. Soms zitten studenten niet in de geschikte opleiding of ze beschikken niet over de juiste startcompetenties. Dat zijn allemaal obstakels waaraan we zullen proberen te verhelpen via die nieuwe regelgeving. Daarnaast moeten we los van de kwantitatieve elementen ook kijken naar kwalitatieve data. Daarom laat ik ook een kwalitatief onderzoek voeren om na te gaan welke factoren en situaties een invloed hebben op de

studievoortgang van een student. Data zeggen immers niet alles. Ze bieden geen zicht op de student achter de cijfers en op de achterliggende redenen die de studievoortgang van studenten belemmeren.

Daarom heb ik diezelfde werkgroep een tweede opdracht gegeven. In een eerste fase bereidt die een en ander voor op basis van bestaand onderzoek of een literatuurstudie. Vervolgens bekijkt de werkgroep flankerende maatregelen, waarbij we misschien zelfs los van de decretale bepalingen rond studievoortgang zien hoe we op basis van de kwalitatieve onderzoeksgegevens dezelfde doelstelling kunnen bewerkstelligen, namelijk het verminderen van de drop-out, het verhogen van de studentenmotivatie en de studie-efficiëntie.

Wat betreft de data en het delen ervan, krijgt elke hogeronderwijsinstelling sinds deze zomer via 'Mijn Onderwijs' de eigen data ten opzichte van de Vlaanderenbrede data en kan op die manier het eigen beleid monitoren en bijsturen waar nodig. Elke instelling kan zichzelf een spiegel voorhouden en zich vergelijken met andere onderwijsinstellingen. Dat is vrij recent.

Het is ook zo dat – en dat is een beetje een misverstand – een hogeronderwijsinstelling zicht heeft op data over studenten die niet zijn ingeschreven aan de eigen instelling. Ze heeft toegang tot de data van andere studenten via de Databank Hoger Onderwijs. Daarin kan ze alle inschrijvingen, inschrijvingsonderdelen, studiepunten en resultaten van studenten consulteren, uiteraard General Data Protection Regulation (GDPR)-proof. De toegang is beperkt, maar er is wel degelijk een toegangsmogelijkheid tot die data. De Vlaamse Toezichtcommissie heeft daarvoor een machtiging gegeven.

Ik duid nog even wanneer we spreken over een drop-out. Een student die verandert van opleiding, is in principe geen drop-out. Alleen wanneer er geen inschrijving meer wordt teruggevonden in het hoger onderwijs, wordt een student als een drop-out beschouwd. Als je een andere opleiding gaat volgen in een andere richting, word je niet als een drop-out aangeduid. Wanneer je van een professionele bachelor zou overstappen naar een graduaatsopleiding, word je ook niet beschouwd als een drop-out.

We hebben daarover concreet cijfermateriaal. Acht procent van de professionele bachelors aan de hogescholen verlaat het hoger onderwijs zonder diploma na drie jaar of meer. Dat is ook een van de belangrijke motivaties om aan de slag te gaan met die zogenaamde harde knip, zoals is opgenomen in het ontwerp van decreet. De bedoeling is dat je in het tweede jaar pas kunt overgaan naar het derde jaar wanneer je alle vakken van het eerste jaar hebt afgewerkt. Dat is geen al te harde knip, maar het is een cesuur om onder andere te verhinderen dat je vakken zou meeslepen tot aan het einde van je studiecarière. We hebben over de term 'harde knip' wel wat gediscussieerd, maar het is wel een knip, of je die nu hard noemt of niet.

Voor het verdere curriculum zien we wel dat, als het over de professionele bachelors gaat, dus aan de hogescholen, 'maar' 8 procent – het is nog altijd 8 procent – het hoger onderwijs verlaat zonder diploma na 3 jaar of meer. Voor de academische bachelors is dat 4 procent, dat is dus wel een kleiner aantal. Ongetwijfeld zijn daar ook nog mensen bij die om strikt persoonlijke redenen uiteindelijk afhaken of moeten afhaken.

Als het dan gaat over die viertrapsraket, wil ik nog eens duidelijk herhalen wat onze idee is om te zorgen voor een zo goed mogelijke studie-oriëntatie. Om de studenten zo goed mogelijk naar de geschikte opleiding toe te leiden hebben we enerzijds de Columbusproef, daar ga ik straks nader op in. Daarvoor moeten we echt nog tandjes kunnen bijsteken in het secundair onderwijs. Die is vrijblijvend, er zijn geen 'high stakes'. Dan is er vanzelfsprekend het advies van de klassenraad.

Vervolgens is er de starttoets. Ik wil dat die toets nog voor de start aan een hogeronderwijsinstelling wordt afgenomen, waarbij men zicht krijgt op het niveau van de opleiding waaraan men zal beginnen, op het kwaliteitsniveau en ook op de mate waarin men interesse en aanleg heeft voor de opleiding. Als men vaststelt dat er wat tekorten zijn, wil ik dat die tekorten ook effectief worden geremedieerd en dat men wordt bijgestaan door de hogeronderwijsinstellingen zelf, zodat men een goede start kent. Vandaar een starttoets, met concrete gevolgen. De vierde trap van de raket is dan de heroriëntatie, wanneer men al is begonnen met de opleiding en er wordt vastgesteld dat het toch niets voor hen is, vanwege interesse of omdat het toch niet het kwaliteitsniveau is dat men had verwacht. Dan moet er zo snel mogelijk een heroriëntatie zijn, moet men zo snel mogelijk naar een andere opleiding worden toegeleid.

Terugkomend op de Columbusproef, wat dat betreft moeten we echt nog meer proberen om de scholen in het secundair onderwijs ervan te overtuigen dat het een heel geschikt instrument is om een goed advies – geen bindend advies – te formuleren voor de leerlingen en er zo voor te zorgen dat ze de best mogelijke keuze maken wat betreft de vervolgopleiding. Daar hebben we nog werk aan de winkel. Corona is er natuurlijk tussengefietst, maar sommige scholen houden ook vast aan de eigen instrumenten, niettegenstaande dat de Columbusproef echt valide is gebleken. We hebben die nog eens laten onderzoeken en dat is nog eens bevestigd. Het is dus wel een goed instrument. Op dit moment wil ik de stap naar een verplichte deelname nog niet zetten, want we moeten de scholen ook wel wat tijd geven om mee te kunnen stappen en een beetje abstractie maken van de afgelopen coronajaren. Het moet nu echter wel iets dwingend, ik ben daarvoor ook in dialoog gegaan met de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) en de onderwijskoepels om toch ook sterker de keuze voor die proef te gaan maken, en die sterker te promoten en aan te bevelen aan de eigen scholen. We zullen zien wat dat oplevert en desnoods ook een volgende stap zetten.

Wat betreft de vraag rond Voka en het onderzoek dat zij laten voeren: ze laten dat voeren aan de UGent, overigens door dezelfde groep die zich bezighoudt met de Columbusproef en die alleszins betrokken was bij de ontwikkeling van die Columbusproef. De onderzoeksbevindingen worden waar mogelijk ook samengelegd. Wat afwijkend is van de Columbusproef is dat in dit instrument ook andere vaardigheden worden bekeken. Dat instrument meet ook de motorische vaardigheden, bijvoorbeeld de besturing van een torenkraan, om maar iets te zeggen en het heel tastbaar te maken. Aangezien dit testinstrument nog in een testfase zit bij leerlingen van het eerste leerjaar secundair onderwijs, gaat het wel over een andere doelgroep dan diegene die we voor ogen hebben met de Columbusproef. Het moet echter ook gekaderd worden binnen het al in de eerste graad stimuleren en het toeleiden van jongeren naar eerder technische en beroepsopleidingen. Dat maakt daar deel van uit. Het is minstens een mooie aanvulling op de viertrapsraket die ik geschetst heb en ik zie het dus als een extra poot die we voor die viertrapsraket kunnen uitbouwen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Bedankt, minister, voor uw omvattend antwoord. Ik denk dat die werkgroep die wordt opgezet, een goede zaak is om eventueel bijkomende stappen te kunnen zetten.

Ten tweede, we hebben hier ook een hoorzitting gehad met de Vlaamse Vereniging voor Studenten (VVS) en andere partners in verband met die heroriëntering. Dat was een zeer goede hoorzitting. Ik denk dat we nog eens moeten kijken naar wat daarin zit.

Een derde punt dat ik nog wou aanhalen is dat we dat heel goed moeten uitleggen aan studenten en toekomstige studenten, zodat ze weten wat die verschillende

stappen zijn. We gaan daar eigenlijk al mee moeten beginnen in het secundair onderwijs. We moeten goed uitleggen wat bijvoorbeeld de Columbusproef inhoudt, die net aangehaald werd door collega Slagmulder. Ook de knip, die impliceert dat je aan het einde van het tweede jaar ook alle vakken uit het eerste jaar gehaald moet hebben, moeten we goed uitleggen, zodat studenten weten hoe het eruit zal zien. Dat vind ik een belangrijk signaal.

Ik wil ook nog even de brug maken, collega's, naar de eindtermen secundair onderwijs. Daar is nog niet over gesproken, maar ik zou willen vragen naar de kwalitatieve analyse die gebeurt. Hoe komt het dat inderdaad maar zoveel studenten slagen binnen de vooropgestelde tijd? Wat hangt er samen met onvoldoende voorkennis? Waar lopen studenten vast met kennis die verwacht wordt in de hogeronderwijsinstellingen, en die je eigenlijk ook zou kunnen verwachten op basis van het secundair onderwijs, maar die er niet is? Want dan zit het probleem niet in het hoger onderwijs, maar in het secundair onderwijs. Ik denk dat we dat opvangen met onze nieuwe eindtermen. Dat is nodig omdat – en daarmee sluit ik af – dat ook druk legt op de docenten in het hoger onderwijs. Want als een student vakken meesleept of bepaalde basiskennis uit het secundair onderwijs niet heeft, dan sta je voor een dilemma. Ofwel breng je die kennis bij als docent – tijd die verloren gaat, maar wel nodig is –, ofwel doe je dat niet, maar dan word je geconfronteerd met studenten die daarop afhaken.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Bedankt, minister, voor uw antwoord. Mijn vraag over het OESO-onderzoek werd niet echt beantwoord. Er gaat heel wat geld verloren aan studenten die uiteindelijk geen diploma halen. Hebt u daar recente info over of niet? Hoeveel kost dat de belastingbetaler? Dat lijkt me toch belangrijk om te weten.

Ik heb ook nog een andere vraag inzake de instroommaatregelen in het kader van een betere oriëntering van studenten. Wilt u de huidige ijkingsproeven die nu al verplicht zijn voor sommige opleidingen in het hoger onderwijs, omvormen tot starttoetsen? U hebt het lijstje van opleidingen waar studenten verplicht een starttoets moeten afleggen voor volgend academiejaar al uitgebreid met vijf opleidingen. Het gaat over de bacheloropleidingen Farmaceutische Wetenschappen, Wiskunde, Fysica, Sterrenkunde en Bio-ingenieurswetenschappen. Hoe zit het daar met de voorbereidingen en vooral met de interuniversitaire afspraken? In hoeverre zal men daar ook al voldoende en kwaliteitsvolle remediëring kunnen doen?

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Bedankt, collega's, voor de vragen. Ik wil nog even vanuit onze fractie duiden dat het jammer is dat een student die gestart is, een diploma niet haalt. Het is iets wat we moeten vermijden, maar dat is natuurlijk ook nog geen drama. Een student moet kunnen falen. Dat hoort bij de toegankelijkheid van ons onderwijs. Dat hoort bij het feit dat we kansen geven aan jonge mensen. Maar als dat na twee of drie jaar gebeurt, dan is dat natuurlijk wel een probleem. Vandaar dat we ook grote voorstander zijn van een snel knipperlicht – 'what's in a name?' – als we zien dat iets niet mogelijk is. Maar we zijn heel blij, minister, dat u hier pleit voor flankerende maatregelen en dat u ter zake ook een onderzoek hebt besteld.

Ik grijp deze vraag ook even aan om opnieuw te refereren aan vorige week. We hebben toen echt een heel interessante hoorzitting gehad. We hebben daar ook wel geleerd dat we niet zo hard mogen focussen op het snel heroriënteren, maar wel op het gepast heroriënteren, het heroriënteren op het juiste tijdstip. Ik vat het een beetje samen. Men zei eigenlijk dat heroriënteren in het tweede semester geen goed idee is. Op dat moment is de student immers te laat om zich volledig in te

werken in een ander vak of andere opleiding en kan men gedemotiveerd raken. Het is misschien beter om op het einde van het jaar te gaan heroriënteren. Zijn er specifieke initiatieven die u neemt, minister, om niet alleen snel te heroriënteren, maar ook te kijken naar hoe we studenten op het gepaste tijdstip kunnen heroriënteren?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik ben alleszins blij om te horen dat er ook een kwalitatief onderzoek komt naar de redenen van afhaken. Het verbaast mij – maar dat is natuurlijk niet uw fout, minister – dat er nog niet of nog niet vaak gezocht is naar redenen waarom studenten afhaken in het hoger onderwijs. Er zijn een aantal hypothesen die we naar voren kunnen schuiven – ik heb er ook, maar ga ze hier nu niet debiteren. Maar eigenlijk weten we niet precies hoe het komt. Het is dus heel goed dat we dat wel gaan weten.

Wat ik ook interessant vond in de hoorzitting was dat men zei dat als studenten echt weggaan uit de instelling, men ze echt kwijt is en niet meer kan horen wat de redenen waren waarom ze opgestapt zijn. Ik wil natuurlijk wel beamen dat het moment waarop studenten beslissen om af te haken, een moeilijk moment is, maar eenmaal de beslissing genomen is, is het volgens mij belangrijk om te horen waarom een student afhaakt. Ik denk dat daar ook heel specifieke redenen voor zijn en dat het interessant kan zijn om die zaken te vergelijken over de instellingen heen. Dat hoeft voor mijn part niet allemaal heel breed gedeeld te worden, want ik kan mij voorstellen dat het soms om preciaire informatie gaat. Maar we kunnen er alleszins heel veel van leren. Het is dus een goede zaak om dat kwalitatief te onderzoeken.

Ik wil ook nog even meegeven dat het aantal studenten die de studieduur binnen de vooropgestelde tijd afleggen de laatste tien jaar niet sterk veranderd is. Ik denk dat het zelfs een tijdlang is toegenomen, dat het beter ging. In 2018-2019 was het eventjes wat minder goed. Er is dus blijkbaar een stoort 'standstill', maar het is belangrijk om te weten wat de redenen zijn.

Ik heb nog een laatste vraag, minister. De klassenraad in het secundair onderwijs kent de student volgens mij het beste. Als de student vier of zes jaar is meegegaan in een onderwijsinstelling, dan kennen de leerkrachten die student toch. Ik zou echt willen oproepen om na te denken of te laten onderzoeken hoe we de klassenraad kunnen versterken opdat ze tot betere adviezen zouden kunnen komen. Ik denk dat daar nog heel veel kansen liggen.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Wij hebben de cijfers natuurlijk ook gelezen. En ook wij zijn, net als de collega's, natuurlijk vooral benieuwd naar hoe het komt dat een grotere groep studenten er langer over doet om zijn diploma te halen. Is dat inderdaad een kwestie van voorkennis? Heeft dat te maken met het feit dat er toch nog werk is rond oriëntering of goede heroriëntering?

Moeten we niet nog veel meer inzetten op begeleiding van studenten doorheen hun traject? Wij denken van wel, want we weten allemaal dat dat in theorie veel sterker is georganiseerd dan in de praktijk. Het debat over welke rol de studievoortgangsmatregelen daarbij kunnen spelen, zullen we binnenkort hebben als het ontwerp van decreet hier in de commissie komt.

Maar, zeker na de hoorzitting van vorige week, maak ik van de gelegenheid nog eens gebruik om in de verf te zetten dat deze cijfers voor ons in geen geval aanleiding mogen geven tot het vernauwen van de toegang tot het hoger onderwijs door bindende toelatingsproeven in te voeren. Laat dat heel duidelijk zijn.

Bovendien word ik toch wel wat zenuwachtig als ik het Vlaams Belang hier hoor spreken over nutteloze uitgaven in het hoger onderwijs. Voor ons is het onderwijs in ieder geval geen bedrijf. Ik hoop dat we het erover eens zijn dat we alles op alles moeten zetten om studenten goed te oriënteren, te heroriënteren en maximaal te begeleiden. De heer Warnez zei het ook: falen hoort erbij. Voor ons blijft het cruciaal dat elke student een kans krijgt om zich in te schrijven in het hoger onderwijs, daarbij een realistisch perspectief krijgt, goed wordt begeleid en dan hopelijk zover mogelijk springt. Maar het kan altijd mislukken.

Ik heb nog een heel specifieke vraag over de drop-outs. Ik heb daar in het verleden zelf ook wat cijfers over opgevraagd. Iets wat mij bijzonder verontrust, is dat je ziet dat het aantal drop-outs bij beursstudenten ongelooflijk sterk aan het stijgen is. Sinds het academiejaar 2016-2017 is het aantal beursstudenten dat vroegtijdig zijn of haar studies staakt, gestegen met 23 procent. En je ziet dat de stijging het grootst is binnen hogeschoolopleidingen. De drop-outs bij beursstudenten binnen universiteiten is met 16 procent toegenomen. Voor hogeschoolopleidingen is er een stijging met 26,4 procent.

De beursstudenten zijn een groep waar ik bijzonder veel aandacht aan wil besteden, dus ik vroeg mij af, minister, of u een verklaring hebt voor het feit dat de drop-out bij beursstudenten zo sterk is gestegen en welke maatregelen u specifiek plant om daar iets aan te doen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik probeer naar godsvrucht en vermogen punctueel wat antwoorden te verstrekken. Het is toch net de bedoeling, zoals de heer Daniëls ook aanhaalde, dat in de kwalitatieve analyse naar welke oorzaken en welke specifieke omstandigheden daarachter liggen en welke flankerende maatregelen we kunnen treffen ... Want dat is ook een beetje een betoog van de hogeronderwijsinstellingen, die zeggen dat de kwaliteit te laag ligt bij de uitstroom uit het secundair onderwijs, wat ertoe leidt dat de kansen ook gehypothekeerd worden in de loop van de opleiding op het niveau van het hoger onderwijs. En dus moeten we er evident voor zorgen dat we de lat hoger leggen in dat secundair onderwijs. Het is vandaar ook dat we ambitieuzer zijn op het vlak van de eindtermen.

Over de factuur heb ik geen cijfers. Ik weet ook niet of het zinvol is om die terugblik te doen. Laat ons vooral vooruit kijken en zien hoe we tot meer studie-efficiëntie en minder drop-out kunnen komen.

Mijnheer Danen, u zegt dat we ze kwijt zijn. Ik heb daarstraks betoogd dat er een databank hoger onderwijs is, waarbij een beperkt aantal mensen van een hogeronderwijsinstelling wel altijd de studenten kunnen blijven volgen, ook als ze niet meer ingeschreven zijn aan de eigen hogeronderwijsinstelling. Enkel als ze helemaal uit het hoger onderwijs zijn, zelfs al is dat een graduaatsopleiding, dan zijn we ze inderdaad kwijt. Maar men kan studenten blijven volgen. Dat levert natuurlijk interessante data op voor het eigen onderwijsbeleid. Waar gaan de studenten die afhaken bij ons, als hogeronderwijsinstelling, uiteindelijk naartoe? En welk traject leggen die vervolgens af? Slagen die in hun opleiding elders? Dat is relevante informatie. De hogeronderwijsinstellingen hebben die data elk voor zich, en geaggregeerd hebben wij die eigenlijk ook.

En hoe gaan we vooruit met betrekking tot de starttoetsen? De Vlaamse Inter-universitaire Raad (VLIR) is daarmee bezig. Vanaf 2023-2024 zullen de nieuwe opleidingen die we vernoemd hebben, beginnen met starttoetsen. Zodra die gevalideerd zijn, worden ze ingezet.

Wanneer gaan we heroriënteren? Dat is in het tweede semester of op het einde van het jaar, maar wat mij betreft zo snel mogelijk. Dat is tijd gewonnen, zeker

voor de student in kwestie, omdat dan de kans op slagen in een andere opleiding vergroot als ze vroeger kunnen instappen. Een goede heroriëntatie benadrukt toch nog eens het belang van de klassenraad en Columbusproef waarbij nog meer secundaire scholen moeten gaan aansluiten.

De studiekiezer die dit jaar gemoderniseerd is, moet leerkrachten een goed zicht bieden op de interesses van de leerlingen. Het aanbod van het hoger onderwijs moet goed gekend zijn bij de klassenraad, want dat varieert nogal, het gaat steeds breder. Ook dat is een goed instrument.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, het is duidelijk dat dit hoog op de agenda staat van u en de Vlaamse Regering. Dat is een goede zaak voor de studenten en docenten in kwestie.

Het kan misschien niet berekend worden, mijnheer Slagmulder, maar als we de studie-efficiëntie omhoog krijgen, is dat winst voor iedereen, ook voor de ouders. Ik wil dat toch nog eens onder de aandacht brengen. We hebben gisteren gedebatteerd over de betaalbaarheid van de koten en van studeren. Elk jaar dat zoon- of dochterlief langer studeert dan eigenlijk nodig is, is een jaar langer een kot betalen en een jaar langer dat het kot niet vrij is voor een andere student. Ik vind het niet onbelangrijk om dat te zeggen, maar vooral om studenten goed en juist te oriënteren. Dat is de kern van de zaak om de studie-efficiëntie omhoog te brengen en de tijd tot een diploma korter te maken en zoveel mogelijk terug te brengen naar de voorziene tijd. Ik voeg nog toe voor degenen die me fout zouden willen begrijpen, dat uiteraard voor studenten die wegens om het even welke achtergrond, overmacht, ziekte of leerproblemen meer tijd nodig hebben, de flexibilisering een goede zaak is. Dat wou ik nog eens met zoveel woorden zeggen.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, ik kijk alleszins uit naar de initiatieven die nog genomen zullen worden.

Collega Warnez, mag je eens falen? Natuurlijk mag dat. Dat wordt ook voorzien met de studievoortgangsmaatregelen binnen het nieuwe decreet Hoger Onderwijs waarmee je twee jaar de tijd hebt om alle eerstejaarsvakken af te ronden. De grote kwestie zit bij de instroom. Moeten we iedereen zomaar toelaten? Ook als er van bij het begin grote tekorten zijn? Ik vind van niet.

Die nutteloze uitgaven, dat zeggen we niet om studenten te pesten, mevrouw Goeman, of om de democratisering een halt toe te roepen, maar om de kwaliteit op peil te houden en om enige budgettaire controle te houden op de overheidsuitgaven. Het doel van hoger onderwijs is toch dat je een diploma haalt en niet dat je eens mag proberen om te proberen, ook al zijn er duidelijke tekorten in je voorkennis of studiehouding.

Ik zal het toch nog eens herhalen: voor het Vlaams Belang is het zeker geen taboe om voor nog meer universitaire bachelors waar na invoering van de starttoetsen de studie-efficiëntie bij generatiestudenten nog onder de 50 procent blijft, ook toelatingsproeven in te voeren. Ik ben ervan overtuigd dat de meettoelatingsproeven meer studierichtingen, en dus de algemene onderwijskwaliteit, zullen versterken, omdat er veel meer garanties zijn dat studenten die zich voor een welbepaalde opleiding inschrijven, er ook daadwerkelijk de capaciteiten voor hebben.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het OESO-rapport 'Mending the education divide - Getting strong teachers to the schools that need them most'

– 2509 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Op 14 maart stelde de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) haar rapport 'Mending the education divide – Getting strong teachers to the schools that need them most' voor. Ze wil de onderwijsskloof overbruggen en ervoor zorgen dat de sterkste leerkrachten gaan naar die scholen waar ze het meest nodig zijn. Het rapport is gebaseerd op de data uit de Teaching and Learning International Survey (TALIS) 2018 over leerkrachten en schoolleiders van bijna vijftig landen en regio's.

De interessantste conclusie is dat ervaren leraren gemiddeld meer gelijk over scholen verdeeld zijn in landen waar de scholen een groter aandeel autonomie hebben om leraren aan te werven. Hoe groter het beleidsvoerend vermogen van de scholen is, hoe beter de verdeling van de leraren, maar ook: hoe vrijer de onderwijsarbeidsmarkt is, hoe beter de verdeling van ervaren en kwaliteitsvolle leraren.

Ik wil u daarover graag een aantal vragen stellen. Hebt u kennisgenomen van dat rapport en indien ja, hoe evalueert u de daarin vervatte vaststellingen en conclusies?

De studie geeft de beleidsaanbeveling om te garanderen dat alle scholen het vermogen hebben om kwaliteitsvolle leraren aan te trekken en te behouden. In Vlaanderen hebben scholen veel vrijheid, maar daarom niet altijd een efficiënt beleidsvoerend vermogen om een goed hr- en personeelsbeleid te voeren. Naast het lerarentekort op zich is ook het feit dat veel leraren binnen de vijf jaar na aantreden het onderwijs verlaten, daar een symptoom van. De Vlaamse overheid verleent ondersteuningsmiddelen aan schoolbesturen, maar de vraag is of die leiden tot effectief beleid ter zake. Het lijkt ons nuttig om daar een beleids-onderzoek naar te voeren, zodat de Vlaamse overheid in de toekomst betere en meer gerichte flankerende initiatieven kan nemen. Hoe evalueert u die suggestie? Gaat u daar verder mee aan de slag?

Een andere aanbeveling is dat we meer stimulansen moeten bieden aan leraren om te gaan werken in 'hogenoodgebieden'. Stimulansen kunnen financieel zijn, maar in eerdere besprekingen hebben we daar al de nadelen van aangetoond. Op niet-financieel vlak is er volgens ons meer mogelijk, maar dan moeten de lokale besturen, vooral die van de grotere steden, daarin mee willen gaan. Steden zijn wat betreft toerisme bijvoorbeeld erg goed in citymarketing om bezoekers te trekken. Diezelfde kennis zou je in zekere mate kunnen overbrengen op het onderwijs om die steden aantrekkelijker te maken om er als leraar te komen werken. In hoeverre bent u daarover al in overleg gegaan met lokale besturen in gebieden waar er een groot lerarentekort is?

Het rapport zegt zelf dat het meestal niet de financiële stimulansen zijn die goede leraren aantrekken richting lage SES-scholen (socio-economische status), maar veeleer carrière-, ontplooiings- en doorgroeimogelijkheden. Dat betekent dus het aanpakken van de vlakke loopbaan. Momenteel is er het systeem van de tijdelijk andere opdracht, maar ook daar zijn er nadelen aan verbonden. In de recentste onderwijs-cao (collectieve arbeidsovereenkomst) en de conceptnota 'Herwaardering

van de leraar' stelde u dat u verdere mogelijkheden wilde verkennen en initiatieven zou nemen om die vlakke loopbaan aan te pakken. Wat is daar de stand van zaken?

Een andere mogelijkheid is het werven van meer hybride lesgevers, dus leraren die zowel in het onderwijs als in een andere sector staan. Daarover liep er ook een project voor duaal lesgeven. Wat is daar de stand van zaken? Welke extra initiatieven worden er genomen?

Nog een ander advies is om de criteria voor het aanwerven van leraren maar ook van het transfereren van leraren te herzien. Wat betreft het aanwerven is er al een versoepeling voor zijinstromers die hun pedagogisch diploma nog niet hebben. Ook hebt u in de genoemde conceptnota het engagement genomen om die flexibele leerwegen tot het beroep verder te versterken.

Maar het is een feit dat, eenmaal je benoemd bent, er eigenlijk vrij weinig arbeidsmobiliteit is. Vaak is het gegeven in welke school je als leraar terechtkomt, veeleer een kwestie van toeval, omdat er op dat moment net iemand uitviel en/of met pensioen ging, waardoor diens uren vacant werden. Dat heeft tot gevolg dat enerzijds heel wat leraren in een school werken die ver van hun woonplaats ligt, maar dat anderzijds ook heel wat leraren werken in een school waarvan het pedagogisch project of de lokale context niet meteen past bij hun profiel. Maar doordat de betrokken leraar te veel te verliezen heeft met van school te veranderen, blijft die gewoon waar hij al benoemd is, ook al is het wat tegen zijn zin. Er is het systeem van de mutaties, maar daar zijn heel wat voorwaarden aan verbonden. Naar we horen wordt dat systeem vrij weinig gebruikt. Aangezien dat thema niet echt aan bod komt in de conceptnota, is de vraag welke initiatieven u wilt nemen om aan die kwestie tegemoet te komen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is een interessant rapport. We weten uit eerdere OESO-rapporten dat in veel landen en ook in Vlaanderen de minder ervaren leraren gemiddeld genomen meer in scholen werken met een kansarme leerlingenpopulatie. Het recente rapport dat u aanhaalt, gaat nog een stap verder en gaat na welke kenmerken van onderwijssystemen samenhangen met de ongelijke verdeling van ervaren leraren over verschillende scholen. De auteurs stellen zelf dat je enigszins voorzichtig moet zijn met de conclusies.

Op basis van correlaties tussen een beperkt aantal kenmerken op systeemniveau.

Er is OESO-onderzoek, maar we hebben ook eigen Vlaams onderzoek. Dat is nog niet zo oud. In 2020 hadden we nog het onderzoek van het Steunpunt Onderwijs-onderzoek, met een rapport met als titel 'Het aantrekken en behouden van leraren in een grootstedelijke context'. In dat onderzoek werd vastgesteld dat er zelfs in scholen met een gelijkaardige grootstedelijke context en een hoge onderwijskansarmoedeindex grote verschillen waren op het vlak van de retentie van beginnende leraren. Zij leggen de link op het vlak van retentie vooral met het leiderschap en het hr-beleid in die scholen. Ik citeer: "De belangrijkste verschillen tussen de deelnemende scholen die een lage retentie hebben en de scholen die een hoge retentie hebben, zijn dan ook het leiderschap in de school, de manier waarop de aanwervingen en de opdrachttoewijzing gebeurt door de schoolleider en het beleid dat hierrond werd gevoerd." Die bevinding sluit dus wel aan bij andere OESO-data, die het belang onderstrepen van autonomie en het beleidsvoerend vermogen van scholen – dat is een nog veel crucialer en causaler element. Recente maatregelen zoals de bijkomende middelen die we hebben voorzien voor aanvangsbegeleiding, en de middelen voor de ondersteuning van de kerntaak van leraren – evengoed kunnen we in het basisonderwijs bijvoorbeeld ook beleids-ondersteuners invoeren – zijn toch instrumenten en maatregelen die er wel voor zorgen dat het beleidsvoerend vermogen van scholen versterkt wordt of kan

worden. Het onderzoek van de OESO lijkt te bevestigen dat het van belang is om voldoende vertrouwen te geven aan de scholen zelf.

Ik ben het eens met de analyse dat de financiële impulsen niet de meest effectieve instrumenten zijn. Was het maar zo gemakkelijk, zou men gaan denken. Steden als Antwerpen, Brussel en Gent hebben het natuurlijk niet onder de markt en nemen zelf enkele initiatieven. Voorbeelden daarvan zijn Onderwijstalent van de stad Antwerpen, waarbij onderwijsverstrekkers, lerarenopleiders, VDAB en het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI) op regelmatige basis samenkomen en zoeken naar concrete oplossingen. De Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) in Brussel doet gelijkaardige inspanningen en we hebben ook het project Leraar in Gent. Concreet resulteert dat onder andere in een specifiek aanwervingsplatform voor leraren, infoavonden voor zijinstromers, jobbeurzen, maar ook bijvoorbeeld in een interactief spel om studenten van de lerarenopleiding toch te overtuigen van de troeven van het lesgeven in een grootstad. Want die zijn er onmiskenbaar ook.

Het klopt dat we binnen de conceptnota 'herwaardering van de leraar' nog andere pistes verkennen, waarbij we zowel mikken op het aantrekken van leraren naar ons onderwijs – nieuwe jonge krachten en zijinstromers –, maar er evenzeer voor willen zorgen dat we er beter in slagen om al wie al gestart is in het onderwijs, ook bij ons te houden, de retentie dus. Aandacht voor de werkdruk is een van de items die ter zake belangrijk zijn.

We hebben dus een eerste reeks maatregelen op korte termijn, die zijn uitgewerkt in een voorontwerp van decreet dat ook nog moet terugkomen voor een tweede goedkeuring en waarbij ik dan naar u zal komen. Met een tweede goedkeuring bedoel ik dan: in de schoot van de Vlaamse Regering. Het ontwerp zit dus nog in een initiële fase, maar ik kom dra met dat decreet naar de commissie Onderwijs. Daarnaast zijn er ook maatregelen in vervat voor de middellange termijn. Dat is fase 2, denk ik, zoals we hebben aangegeven in de conceptnota, die we ook in een decreet of een besluit verder gaan uitwerken. We hebben ook net onze imago-campagne opgestart. Ik probeer dus stap voor stap vooruit te gaan, in plaats van één keer een groot momentum, en dus nieuwe potentiële leraren aan te trekken, alsook waardering te uiten voor de huidige leraren. Dat zijn twee doelstellingen.

Wat het project rond dual lesgeven betreft, dat werd initieel opgezet voor twee schooljaren: 2020-2021 en 2021-2022. Daar was dan echter corona, dus in dat eerste schooljaar heeft het project weinig ruimte gekregen, omdat het ook moeilijk was om daadwerkelijk fysiek onderwijs te organiseren. Dat zijn de extraatjes die het eerst zullen sneuvelen als er keuzes moeten worden gemaakt, wat ook effectief het geval was. Men kan een school niet verwijten dat ze dat in eerste instantie on hold zet. Die periode is dus echt te kort om de nodige conclusies te trekken, en daarom wil ik dat project ook verlengen tot 31 augustus 2023, zodat we het echt wel een faire kans geven. De administratie werkt die verlenging uit en ik zal dat spoedig proberen voor te leggen aan de Vlaamse Regering.

Dan is er de mutatie. Ik vind dat een verschrikkelijk woord. Dat doet me altijd aan 'mutants' denken. Mutatie in deze betekenis biedt de mogelijkheid aan een personeelslid om met behoud van de vaste benoeming over te stappen naar een ander schoolbestuur. Dat vergt een vacante betrekking in de school van keuze en de toestemming van het desbetreffende schoolbestuur. Dat is geen omslachtige procedure.

Daarnaast kan arbeidsmobiliteit in het onderwijs ook via het verlof om tijdelijk een andere opdracht op te nemen, TAO-verlof genoemd, of via een afwezigheid voor verminderde prestaties. In beide gevallen behoudt het personeelslid zijn vaste benoeming en kan hij tijdelijk een andere opdracht opnemen in een andere school of zelfs bij een ander schoolbestuur. Dat is geen enkel probleem. Uit data van het

Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI) blijkt dat er in het schooljaar 2019-2020 – grotendeels coronavrij, maar niet volledig – ongeveer 23.400 personeelsleden gebruikgemaakt hebben van de mogelijkheid om tijdelijk een andere opdracht op te nemen – een vrij aanzienlijk aantal – en dat 7.400 personeelsleden een afwezigheid voor verminderde prestaties namen. Dat zijn samen meer dan 30.000 personeelsleden. Daarnaast waren er in dat schooljaar 6.843 personeelsleden die via een mutatie bij een ander schoolbestuur aan de slag gingen. In totaal maken grosso modo 40.000 personeelsleden gebruik van de mobiliteitsmogelijkheden, maar vooral van het TAO-verlof. Dat geeft aan dat de bestaande mogelijkheden enigszins worden benut.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Ik dank u voor uw uitvoerig antwoord, minister. Ik ga wat verder in op een van de elementen. Vandaag staat er op de website van Doorbraak, die u zeker ook kent, een opiniestuk van Pieter Van den Bossche, waarin hij zegt dat het onderwijs dringend weer vrijheid en vertrouwen nodig heeft omdat de regelnevelij leerkrachten nekt. Dat sluit aan bij de conclusie van dit rapport. Hij pleit er onder andere voor om bepaalde taboes aan te pakken, zoals de vaste benoeming die dringend moet worden herzien.

Die vaste benoeming heeft een heel aantal voordelen. Ik heb er ook zelf van genoten, dus ik weet wat de voordelen daarvan zijn. Maar we kunnen ook niet ontkennen dat ze nogal wat arbeidsmobiliteit tegenhoudt. Nu komen vooral de jongere en onervaren leerkrachten in de moeilijkere scholen terecht in plaats van leerkrachten die het klappen van de zweep kennen. Dat heeft dan weer tot gevolg dat die jongere krachten sneller uitvallen, waardoor je een snelle wissel van allerlei interimis hebt op zo'n school. Het gevolg is dat de structuur daar wegebt omdat er een te weinig duurzaam personeelsbeleid kan worden gevoerd als het lerarenkorps in die school constant in verandering is.

Daarom zou het goed zijn mochten meer ervaren leraren die nu benoemd zijn in gemakkelijkere scholen, als ze dat willen – uiteraard geen dwang, maar als een extra uitdaging –, daar eens kunnen gaan meedraaien. Velen doen dat niet, ook al zijn ze mogelijk wel geïnteresseerd om die uitdaging te proberen. Mutatie is niet altijd mogelijk voor hen. Je verliest ook een aantal voordelen die gekoppeld zijn aan die benoeming. Daardoor zou je die situatie een beetje kunnen vergelijken met drijfzand: hoe langer je op een bepaalde plek blijft, hoe moeilijker het wordt om er nog uit weg te geraken.

In hoeverre bent u bereid om het taboe van de vaste benoeming niet uit de weg te gaan en daarover een debat op te starten?

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): We hebben inderdaad te kampen met een groot lerarentekort in Vlaanderen en Brussel. Ik vermoed dat dit tekort voor een deel de tendens van minder ervaren leraren in concentratiescholen verklaart. Ik vind het belangrijk om aan te stippen dat scholen met meer kansarme leerlingen meer middelen krijgen via de compensatiemechanismen. Zo kunnen ze hun personeelsbeleid afstemmen op de specifieke noden.

Ik stel me vragen bij de conclusie van dat onderzoek dat we ervaren en goede leerkrachten meer financiële incentives geven om voor een concentratieklas te staan, net zoals de heer Laeremans. Ook de minister deelt die analyse. Wie bepaalt wat een goede leerkracht is? Meer nog, wat is dan een slechte? Wat zijn dan de moeilijkste klassen? Gaan we de scholen dat zelf laten bepalen en geven we dan gewoon meer middelen om die goede en ervaren leerkrachten aan te trekken? Hoeveel middelen geven we dan? Kortom, het is me helemaal niet duidelijk. Ik heb

heel veel vragen. Omgekeerd, als we de voorwaarden zelf gaan vastleggen, raken we aan de vrijheid van onderwijs, en dat kan ook niet de bedoeling zijn.

Het lijkt me belangrijker om de jonge, onervaren leerkrachten te versterken, en met de aanvangsbegeleiding komen we daaraan tegemoet. Daarnaast is het belangrijk dat we een sterk personeelsbeleid hebben op elke school. Dat is grotendeels in handen van de directeur. Hoe sterker zijn of haar beleidsvoerend vermogen en leiderschap, hoe gericht hij of zij dit zal doen. Minister, daarom investeert u ook in professionaliseringstrajecten die inzetten op de versterking van schoolleiderschap, wat onze fractie ten zeerste waardeert.

Over die professionaliseringstrajecten heb ik volgende bijkomende vraag. Hebt u zicht op het aantal directeurs dat daaraan deelneemt? Zult u de trajecten verder uitbouwen?

Loes Vandromme (CD&V): Minister, ik sluit me graag aan bij de collega's. Als je het onderzoek leest, moet je zeker de slotalinea lezen. Daarin staat een positieve evaluatie en beoordeling van het Vlaamse model. Men oordeelt dat de meeste scholen in Vlaanderen een beroep kunnen doen op de meest effectieve leerkrachten. Ik was wat verwonderd over deze zin, maar goed, niet over het feit op zich maar omdat er nergens in het verslag naar verwezen wordt; het staat enkel in de slotalinea.

Minister, ik ben benieuwd naar het effect van ervaring op het onderwijs. Kunnen we zeggen dat meer ervaren leerkrachten meer bijdragen aan de kwaliteit van het onderwijs? Men gaat daar soms van uit hier in de commissie, maar is daar onderzoek naar gebeurd? Kunnen we dat in kaart brengen? Hoe moeten we dat zien? Ik hoed me ervoor om een stempel te drukken op 'goede' leerkrachten, die zouden kunnen verhuizen, en andere niet. Wie beoordeelt dat? U weet dat we heel sterk geloven in de vrijheid van onderwijs, maar misschien bestaat er onderzoek dat wij niet kennen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het doorbreken van de vlakke loopbaan werkt natuurlijk ook motiverend. Er zijn wel wat mogelijkheden om leraren toe te laten om een andere rol op te nemen. En aangezien scholen met een kansarme leerlingenpopulatie door het gelijkeonderwijskansenbeleid ook extra omkaderd worden, beschikken net die scholen ook op dat vlak over meer mogelijkheden. Ik denk aan het feit dat kleuteronderwijzers en onderwijzers niet klasgebonden moeten worden ingezet, maar zich kunnen specialiseren in een of meer andere leergebieden. Er zijn een beperkt aantal lestijden – we noemen dat bijzondere pedagogische taken, de BPT-uren – en beleidsondersteuning die kunnen worden aangewend voor een niet-lesopdracht. Personeelsleden kunnen met de middelen voor aanvangsbegeleiding ook de rol van mentor op zich nemen. U weet dat we die aanvangsbegeleiding gaan versterken.

Leraren kunnen daarnaast ook ingezet worden voor het vervullen van opdrachten voor andere scholen en in andere scholen van de scholengemeenschap of voor de totaliteit van de scholengemeenschap. En zo zijn er nog wel andere mogelijkheden die misschien toch niet voldoende bekend zijn, om net het vlakke van die loopbaan te kunnen doorbreken. Maar we gaan die mogelijkheden ook stelselmatig onder de aandacht van de scholen brengen via onze communicatiekanalen Klasse, onderwijs.vlaanderen en Schooldirect.

Ik ben het er dus mee eens dat we het lerarentekort niet gaan kunnen oplossen door elkaar vliegen af te vangen, waarbij je in de ene school een premie krijgt en in de andere niet. Dat is een maximaal waterbedeffect dat je gaat ressorteren. Wat we wel moeten doen, en dat doen we natuurlijk, is als onderwijsveld samen

proberen de concurrentie aan te gaan met andere sectoren. Wij hebben geen vat op een activeringsbeleid. Die bevoegdheid zit vooral op federaal niveau. We moeten dus roeien met de riemen die we hebben. Dat betekent inderdaad dat we moeten proberen om het aantal zijinstromers te verhogen. En dan ga je in concurrentie met andere sectoren. En je moet ook proberen om de instroom in de lerarenopleidingen te verhogen.

De vaste benoeming, mijnheer Laeremans, heeft niet geholpen om u in het onderwijs te houden. (*Gelach*)

Maar ik zou nu toch niet durven te zeggen dat ik dat links heb laten liggen. En dat mag je ook letterlijk nemen. Heel de discussie rond de vaste benoeming zit al enkele decennia in een patstelling. Ik heb geprobeerd om dat met een open vizier op te nemen. Want je kunt die niet gewoon maar schrappen. I wish you luck. En trouwens, als je dat gaat doen, zul je wel iets anders in de plaats moeten stellen dat verdacht veel zal lijken op een vaste benoeming.

Het vervelende is dat dezelfde terminologie ook wordt gehanteerd in de ambtenarij. Maar een vaste benoeming in de ambtenarij is iets anders dan in het onderwijs, omdat ze je in het onderwijs een garantie geeft op een bijna 100 procent tewerkstelling. Daarover gaat het in de ambtenarij niet. Alleen is het probleem dat er ook verschillende andere uitwassen van dat systeem zijn gekomen, en dan vooral als het gaat over de ontslagprocedure. Dan heeft men wel de combinatie gemaakt met de voordelen die in de ambtenarij bestaan. Die heeft men toegevoegd aan het systeem dat bestaat in het onderwijs. Ik denk dat we daar toch een grote stap hebben gezet door een historische deal te maken en te zeggen dat we de vaste benoeming gaan gebruiken om het jonge talent sneller aan ons te binden en bij ons te houden, waarbij het ook al mogelijk is om na één jaar in die procedure te stappen, en anderzijds – en dat is belangrijk – om in te grijpen op een van die uitwassen, namelijk dat je dan maar te eeuwigen dage je betrekking kunt behouden en je in de praktijk de facto niet ontslagen kunt worden. Die procedure van ontslag is uiteindelijk herleid van vier jaar tot iets meer dan één jaar. Op grond van twee negatieve evaluaties kun je dus inderdaad ontslagen worden. Dat is toch een serieuze stap vooruit, denk ik. Het is zeer juist dat dat nog geen ideale situatie is, maar het is wel een stap vooruit in velerlei richtingen.

Er was nog een vraag over professionalisering. Dat probeer ik ook nog in kaart te brengen, want we moeten daar eerlijk over zijn: het aanbod nascholing en professionalisering voor leerkrachten is al te beperkt. Daar zijn we wel een grote stap aan het zetten met de Digisprong, want een groot deel van de Digisprong gaat inderdaad over hardware en laptops, maar dat is maar een deel van het verhaal. Het gaat ook over het aanscherpen van de digitale vaardigheden van leerkrachten. Daarbij gaan we ook via het volwassenenonderwijs middelen ter beschikking stellen en aan de scholen middelen ter beschikking stellen om ervoor te zorgen dat men als het ware zelfs wat bootcamps kan organiseren om leerkrachten digitale vaardigheden bij te brengen. Specifiek voor het beroeps- en technisch onderwijs gaan we, in het kader van de XR-toepassingen (extended reality), ook daar opleidingen voorzien voor leerkrachten, om die te gaan bijscholen.

Het is natuurlijk niet per definitie zo dat een ervaren leerkracht altijd een betere leerkracht is. Een goed hr-beleid kijkt ook naar een goede mix, zodat je niet allemaal startende leerkrachten of allemaal ervaren leerkrachten hebt, maar wel een goede mix, waardoor je ook de aanvangsbegeleiding en het mentorship gestalte kunt geven. En dankzij de cao investeren we ook veel extra middelen in die aanvangsbegeleiding.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Bedankt, minister, voor uw aanvullend antwoord. Uiteraard moeten wij erkennen dat u uw best doet om het lerarenberoep aantrekkelijker te maken, en om mobiliteit mogelijk te maken.

Maar we blijven toch nog in het duister tasten rond een aantal vragen. Waarom willen leraren in deze of gene school gaan werken? Wat verhindert jonge mensen om te kiezen voor dat beroep? En vooral: wat is het dat jonge, beginnende leerkrachten wegjaagt uit bijvoorbeeld die concentratiescholen? Er zijn verschillende factoren te bedenken, maar de belangrijkste zijn volgens ons de planlast – ik weet dat u daar al mee bezig bent – en het slechte leerklimaat door onvoldoende orde en discipline – een probleem dat zeker nog niet opgelost is. Dat blijft een pijnpunt. Ook de onzekerheid en de ratrace van beginnende leerkrachten richting benoeming spelen mee.

Ik denk dat we ook moeten nadenken over hoe we nog meer flexibiliteit kunnen toelaten voor die leerkrachten die iets anders willen gaan proberen, maar op dit ogenblik stuiten op formele of informele drempels.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de reacties op de campagne 'Lesgeven is alles geven' – 2561 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Op 24 maart ging de campagne 'Lesgeven is alles geven' van start. Het doel ervan is tweeledig: in de eerste plaats is het een fiere imagocampagne, die mensen wijst op de fantastische en unieke aspecten van de lerarenroeping en ten tweede is het een rekruteringscampagne, die kandidaat-leerkrachten de verschillende wegen naar het lerarenberoep wijst. Daarover hebben we in deze commissie al vaker van gedachten gewisseld.

Gezien het huidige lerarentekort is het een goede zaak dat het beroep van leerkracht positief in de verf gezet wordt en dat we jongeren die een studiekeuze moeten maken, wijzen op de mooie kansen en kanten van het beroep.

Uit verschillende hoeken klinkt echter kritiek op de campagne, de slogans en beelden die gekozen werden, vooral in het licht van de eerste doelstelling. In een stuk getiteld 'Lesgeven is... zoveel mooier dan 'testen geven en getest worden'' in De Tijd van 2 april 2022 bekritiseert professor in de wiskunde Ann Dooms de affiche over 'Lesgeven is testen geven en getest worden'. Naast de slogan toont de affiche een foto van een leerkracht voor een krijtbord waarop een wiskundig bewijs te zien is. In de woorden van Dooms: "Als wiskundige die zich erg inzet voor de herwaardering van haar vak komt die foto heel hard binnen. Denkt men nu werkelijk dat zo'n beeld aanzet om leerkracht te worden, laat staan voor het vak wiskunde? Het draagt alvast wel bij aan de negatieve connotatie die mijn vakgebied maar al te vaak krijgt." Professor Dooms wijst er ook op dat op de bijhorende website te weinig aandacht is voor het overbrengen van vakinhoud en vraagt om voornamelijk daarop te focussen in de campagne. Ook experts als Tim Surma, Dirk Van Damme en Orhan Agirdag uitten kritiek op de campagne en vragen zich af in welke mate ze wervend zal zijn. Volgens hen mist de imagocampagne inhoud.

De overkoepelende slogan 'Lesgeven is alles geven' valt bovendien niet bij iedereen in goede aarde. Critici wijzen op de hoge uitval door burn-out, vooral onder jonge

leerkrachten, iets waar er daarnet ook naar werd verwezen. Vaak zijn dat mensen die inderdaad 'alles geven', misschien te veel geven en net daardoor opgebrand geraken. Het idee scheppen dat een job in het onderwijs dat vraagt van jonge mensen, draagt niet bij aan een positieve perceptie van het beroep.

We zijn het er allemaal over eens dat er dringend nood is aan maatregelen om meer getalenteerde mensen naar het onderwijs te brengen, zowel mensen die starten als zij die binnenstromen via de zijinstroommogelijkheden. Het is echter maar de vraag of de huidige campagne zal bijdragen aan dat doel dan wel of ze veeleer een dode mus zal blijken.

Ik heb daarbij de volgende vragen.

Hoe evalueert u zelf de overheids campagne? Hoe kijkt u naar de gemengde reacties van verschillende experts? Wat is de kostprijs van de campagne? Welke ideeën of plannen hebt u nog in de schuif liggen voor het verdere verloop van de campagne? Volgt er op de campagne en de website nog een inhoudelijk deel?

Zult u andere initiatieven nemen om meer mensen voor de klas te krijgen? Welke andere initiatieven plant u om de verschillende wegen naar het lerarenberoep te verduidelijken, te vereenvoudigen en attractiever te maken? Op dat vlak is er volgens ons nog heel wat werk aan de winkel.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: De campagne is maar één element in een veel bredere strijd tegen het lerarentekort. Vaak wordt gevraagd of we daarmee het lerarentekort zullen oplossen. Neen, dat zullen we niet doen met alleen die campagne. We proberen alle zeilen bij te zetten om dat probleem met zo veel mogelijk maatregelen structureel aan te pakken. Ik zal ze niet allemaal opsommen, maar de anciënniteitsregeling voor zijinstromers en de CAO die vol inzet op het lerarenberoep, zijn allemaal zaken die niet werden verhoopt in 2019.

Net omdat er zoveel zaken hervormd zijn die positief zijn en intrinsiek het lerarenberoep aantrekkelijker maken, vond ik het aangewezen om daarover een campagne te voeren. Het gaat niet om een eenmalige campagne, maar we laten die drie jaar lopen. Dat betekent dat het nog te vroeg is voor een evaluatie.

We hebben een koepelconcept gelanceerd. Dat laat veel vrijheid aan eenieder om eraan mee te doen: de koepels, de sociale partners, de lerarenopleidingen, de steden en gemeenten kunnen de campagne verder mee gestalte geven. Die kan helemaal op maat van de eigen noden gebruikt worden. In de komende jaren zullen we dat verder laten leven. De campagne is tot stand gekomen samen met het onderwijsveld. Het is niet zo dat we met een aantal communicatiebobo's hebben samengezeten, maar we hebben de onderwijskoepels meegenomen in dat traject.

Natuurlijk zijn er reacties. Ik ken geen enkele grote campagne waar er geen gemengde reacties op zijn. Dat is hier ook het geval. Er zijn ook gechargeerde reacties. Een beeld, een advertentie eruit halen – want er zijn verschillende beelden – en zeggen dat het beeld over 'lesgeven is testen geven en getest worden' heel hard binnenkomt: dan kun je over een beetje dramatisering spreken. Dat is gewoon de realiteit. Daar gaat het net over. We willen de boodschap meegeven met de campagne dat lesgeven niet voor iedereen weggelegd is. Dat vergt specifieke talenten en competenties. En ja, dat wil zeggen: lesgeven is testen, maar ook getest worden door uw leerlingen. Al wie lesgegeven heeft, kan toch zeker ervaren dat leerlingen zeker in het begin de grenzen proberen af te tasten en zien hoever ze kunnen gaan. Daarover gaat het. Dat dat heel hard binnenkomt, amai ...

Dat willen we vooral gestalte geven: het is niet voor iedereen weggelegd. In Nederland heeft men volgens mij verkeerd gereageerd door als antwoord op het lerarentekort iedereen toe te laten om les te geven. Dat doen wij net niet. Wij zeggen: wij willen een beetje meer waardering voor de job. Dat betekent ook zeggen: het is niet voor iedereen.

Ten tweede wil ik natuurlijk ook meegeven wat voor een verantwoordelijkheid het is. Het is kansen geven, toekomst geven, zulk een belangrijke rol spelen in het leven van andere mensen, van jongvolwassenen of kinderen.

Daarnaast willen we ook – en dat is ook een beetje een persoonlijke frustratie – mensen aantrekken die wel bereidheid tonen, die zeggen: 'tiens, dat zegt mij wel iets, dat lesgeven' – en die reactie krijg ik vaak – maar die vaak niet weten hoe ze eraan moeten beginnen. Ik heb door mijn kabinet in kaart laten brengen langs welke wegen je leraar kunt worden. We kregen het, zelfs in een klein lettertype, niet op een papier in A3-formaat. Er zijn zoveel verschillende wegen. Ik vind dat op zich geen probleem, maar het maakt een aanbod op maat mogelijk. Je kunt leraar worden door de klassieke lerarenopleiding te volgen, wat ook via avond- of weekendschool kan. Je kunt die opleiding volgen in combinatie met een andere job of in combinatie met het lesgeven, zonder dat je een pedagogisch bekwaamheidsbewijs hebt. Je kunt dus centen verdienen en gelijktijdig je pedagogisch bekwaamheidsbewijs halen. De mogelijkheden zijn dus legio. We willen dan ook proberen om een beetje te prikkelen en mensen die denken dat ze kunnen lesgeven, de URL 'lesgeven.vlaanderen' meegeven, waarop je de weg op maat vindt om leerkracht te worden.

In een volgende fase gaan we ook authentieke verhalen brengen van leraren die trots zijn op hun beroep. We willen tonen dat het niet enkel een verhaal van 'miserabilisme' is. Het is soms een harde job, maar het geeft ongelooflijk veel voldoening. Dat willen we via de persoonlijke getuigenissen meegeven. We willen de positieve kant van de job voor het voetlicht brengen.

Ik wil deze campagne drie jaar laten lopen, maar we gaan – zoals gebruikelijk is met zo'n campagnes – niet wachten tot dan om ze te evalueren. We gaan dat ook tussentijds doen. De kostprijs bedroeg 30.000 euro. Voor het uitwerken van de campagne, van de communicatiestrategie is een bedrag van 500.000 euro ingeschreven. Ik hoop dat de campagne u alvast is opgevallen via de diverse spots.

Ondertussen gaan we natuurlijk verder met het nemen van extra maatregelen in de strijd tegen het lerarentekort. Eind vorig jaar heb ik een conceptnota voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Die vormt de basis om stapsgewijs verdere maatregelen uit te werken, waarbij ik ofwel gebruikmaak van besluiten – dus op niveau van de Vlaamse Regering – ofwel decretale stappen neem. Ik kom dra ook naar hier met zo'n decreet.

Ik geef tot slot nog even mee dat de waardering voor de job en voor de leerkracht ook een taak is voor de bredere samenleving. We moeten er dus voor zorgen dat die ook meer respect krijgt, ook voor de autoriteit en het gezag van de leerkracht. Maar ik heb gezien dat er nog een vraag geagendeerd staat die daarover gaat. Ik zal er dan op terugkomen. Het is dus niet alleen een taak van het onderwijsveld zelf, maar ook van de brede samenleving. Ik denk dat deze campagne ook om deze boodschap mee te geven een stap in de goede richting is.

De voorzitter: Meneer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Bedankt, minister, voor uw antwoord. Ik kan het ook beamen. Ik heb zelf ook een hele tijd lesgegeven en ik moet zeggen dat ik dat af en toe nog wel mis. Ik vond het ook wel een heel mooie job, dus ik zou het ook

iedereen kunnen aanbevelen, zeker als je van mensen houdt en hen iets wilt bijleren.

Dit gezegd zijnde, u hebt geantwoord op de vraag of u de campagne tussentijds zult evalueren. Dat is een goede zaak. U zult dat dus zeker doen.

Nogmaals, ik vind dat u een beetje makkelijk omgaat met gevoelens die mensen hebben. Als iemand die in het onderwijs staat, zegt dat hij dat een verkeerd beeld vindt, waardoor hij zich gekwetst voelt, dan vind ik dat we daar respect voor moeten hebben. Dat is iets wat we moeten accepteren en respecteren, en waar we mogelijk in moeten bijsturen. Ik kan me ook voorstellen dat een aantal mensen het ook gewoon grappig vonden en daar helemaal geen aanstoot aan nemen. Dat is natuurlijk een even legitieme houding. Ik vind niet dat we dat zomaar kunnen wegzetten als zijnde onbelangrijk. Ik vraag toch wel een beetje respect voor mensen die het onderwijs een warm hart toedragen en de moeite hebben gedaan om daar een stuk rond te schrijven in functie van een betere campagne.

Er zijn twee bijkomende vragen, minister, die ik nog wil stellen. Ten eerste stel ik vast, na gesproken te hebben met een aantal leerkrachten uit het zesde jaar van het secundair onderwijs, dat er heel weinig leerlingen zijn uit dat zesde jaar die leerkracht willen worden. Zeker de sterkere profielen doen dat niet meer. Ik vind dat jammer. Ik denk dat we net in het onderwijs de allersterkste profielen nodig hebben, net zoals in de geneeskunde en misschien nog andere sectoren. Ik zou het interessant vinden om erover na te denken de campagne ook te richten naar 16-, 17- en 18-jarigen in functie van het lerarenberoep. Daar immers moet de ultieme keuze gemaakt worden. Zij komen uit het onderwijs, zitten er helemaal in en weten dus hoe het kan. Ik denk dat sommigen, mits een zetje, misschien toch een goede leerkracht zouden kunnen worden. Wilt u daarop inzetten?

Mijn tweede vraag betreft de wegen om les te gaan geven. Ik heb zelf onder andere een pedagogisch diploma, dus ik moet geen weg meer volgen, maar ik stel wel vast dat mensen vragen hebben over hoe ze in het onderwijs kunnen terechtkomen. U zegt dat het heel ingewikkeld is. Het is interessant om hen te zeggen hoe het al kan, maar bent u ook bereid om vereenvoudigingen door te voeren in de wegen naar het leerkrachtenberoep voor zijinstromers?

De voorzitter: Mevrouw Yalçin heeft het woord.

Hilâl Yalçin (CD&V): Minister, ik wil inpikken op de evaluatie. De campagne heeft twee doelen: het verbeteren van het imago en het versterken van de rekrutering. Dat zijn heel duidelijk afgebakende doelstellingen. Wanneer voorziet u een dergelijke evaluatie? U zei dat we pas gestart zijn en dat u de campagne drie jaar wilt laten lopen. Hebt u enig idee van een tussentijdse evaluatie? Wie wilt u dan horen? Met welke stakeholders wilt u in gesprek gaan? Op basis van welke criteria wilt u nagaan of deze campagne geslaagd is voor u, al dan niet?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, lesgeven is testen en getest worden, en evengoed eens iemand uit de klas sturen. Ik weet niet welke feedback u gekregen hebt, maar ik heb vooral heel veel kritiek gehoord, en niet alleen van experts maar ook van veel mensen op het terrein. Ze contacteren me daar echt over, ze vinden het een wereldvreemde campagne die totaal niet motiveert en een verkeerd beeld schetst van het lesgeven. Het gaat over zoveel meer, over leerlingen boven zichzelf laten uitstijgen. Ik heb zelfs van scholen gehoord die een verbod uitvaardigden om de campagne te gebruiken. Dat is jammer. *(Opmerkingen)*

Er is natuurlijk niets tegen een goede campagne om meer mensen te motiveren om voor de job te kiezen. Met alle sympathie voor de mensen die hebben

meegewerkt aan de campagne, ik vind het op zich wel heel positief dat er gewerkt is met echte leerkrachten in plaats van stockbeelden van Shutterstock. Dat vind ik zeker positief. Maar ik blijf me afvragen – zeker omdat u zegt dat met het onderwijsveld is samengewerkt – wie uiteindelijk die slogans heeft bedacht. Dat is een bijkomende vraag. Is het uiteindelijk toch niet op het bureau van een communicatiebureau terechtgekomen?

Denkt u niet dat er op korte termijn moet worden bijgestuurd inzake de slogans, die duidelijk niet aanslaan? Is het geen goed idee om daar niet mee te wachten tot we een bredere evaluatie doen?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, inzake marketingbureaus die zaken uitdenken, denk ik altijd: schoenmaker blijf bij uw leest. We hadden ook de minister een dansje kunnen laten doen om mensen te werven voor het onderwijs, maar ik weet niet of dat de beste campagne zou zijn geweest. In elk geval heeft de campagne één voordeel: er wordt over gesproken. Dat is dan het voordeel. Ik heb geleerd van marketingmensen dat het slechtste wat je kan overkomen, is dat er niet over wordt gesproken. Dat we er hier over spreken is goed, en voor de rest kunnen smaken verschillen rond beelden en slagzinnen.

Twee, de website 'Word leerkracht', waar collega Grosemans en ikzelf in het verleden al naar verwezen hebben, legt praktisch uit wat je moet doen als je niets weet van onderwijs. Wat moet ik praktisch doen? Waar kan ik dat studeren? Er staat ook uitgelegd: avond-, weekend- of afstandsonderwijs. Studiefinanciering staat erop. Er staat op wat je gaat verdienen, bruto en netto. Bij dat nettobedrag kun je nog bedenkingen maken, onder meer dat de standplaatsvergoeding afhangt van de samenstelling van het gezin. Dat is allemaal waar, maar je hebt ten minste een indicatie. Minister, dat vind ik er heel goed aan.

Verder moeten we maximaal spreken over hoe tof het is. Als we een leerkracht voor de camera zetten en laten vertellen wat hij allemaal moet doen, dan wil niemand die job. Dat zou een rare zijn. Ik hoor hier regelmatig de debatten. Men zegt dat een leerkracht te veel moet doen, en dat trekt niemand aan. Als een leerkracht zegt dat hij moeilijke oudercontacten heeft, dat hij een leerlingvolgssysteem moet invullen, dat hij 's avonds vergaderingen moet volgen, dat men al samenkomt op 17 augustus, dat trekt niet aan. Als een 18-jarige hoort dat hij leerlingen uit de klas gaat moeten sturen, klinkt dat controversieel, daar ben ik het mee eens, maar het trekt wel de aandacht.

Ik wil besluiten met twee dingen. Eén, we moeten blijven zeggen wat een geweldige job het is. De vragen die wij geregeld stellen – ik betrap er mezelf ook op, bij de actuele vragen bijvoorbeeld – gaan altijd over zaken die misgaan. Dus komen er heel veel elementen in de kranten over dingen die misgaan. Er is een school waar iets misgaat, en dat wordt nationaal nieuws. Maar de school waar het geweldig goed gaat, die haalt het nieuws niet. Dat is jammer, maar het is een realiteit. Ik kan er ook niet aan doen. Twee, op het einde van het secundair onderwijs moeten we het beroep van leerkracht als vol beroep zien. Ik kan het me nog altijd levendig herinneren, toen ik pedagogische wetenschappen ging studeren, werd ik raar bekeken: wat ga jij toch doen? Is er echt niets anders om te doen? Daar moeten we van af.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, het zal u niet verbazen, maar ik stel graag de vraag naar de onderwijsambassadeur, want ik denk echt dat dit de persoon kan zijn die ons kan aangeven wat er goed loopt en niet – zoals collega Daniëls aangeeft – waar er problemen zijn.

Ik verwijs misschien nog naar de evaluatie die gebeurd is. Er was in de vorige legislatuur al de actie 'Word Leraar', ik weet niet of daarvan ook evaluaties zijn gebeurd die we kunnen meenemen?

In elk geval, minister, hoor ik u graag zeggen dat het lesgeven eigenlijk een expertise is, dat het iets is met specifieke vaardigheden en specifieke kennis en dat we er alles aan moeten doen om iedereen dat bij te brengen. Dat hoor ik u dus graag zeggen. We moeten ervan uitgaan dat als men leerkracht is, men eigenlijk een expert is en we verwachten dat men dan ook die dingen kan om voor de klas te gaan staan.

Collega's, ik kijk heel sterk uit naar het tv-programma. Het wordt een programma als 'Het leven zoals het is: de leraar' en ik denk dat het op Eén zal komen. Ik vermoed dat dat ook wel een heel mooi beeld zal geven van wat lesgeven precies is. Minister, hebt u daar vanuit uw kabinet aan meegewerkt of kunt u misschien een tipje van de sluier oplichten?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: *(Opmerkingen van Koen Daniëls)*

Alleszins, mijnheer Daniëls, denk ik dat hier wel heel veel potentieel zit om effectief iets aan het leerkrachtentekort te doen, als ik zie hoeveel mensen met een pedagogisch bekwaamheidsbewijs zich hier allemaal bezighouden met mij te onderrichten. *(Gelach)*

Koen Daniëls (N-VA): Minister, dat is echt meer dan onze taak, het is echt een roeping dat wij naar hier zijn gekomen.

Minister Ben Weyts: Misschien heel concreet: ik sluit aan bij wat mevrouw Vandromme en de heer Danen zeggen. Het is ook daarom dat ik de onderwijskoepels heb meegenomen in een campagne. Ik vind ook echt dat we een positieve boodschap moeten geven – ik kom daar straks op terug –, waarvoor we ons met z'n allen moeten inschakelen, ook de onderwijskoepels en dus ook de scholen. Ook in het secundair onderwijs moeten we de beste talenten proberen warm te maken voor een job in het onderwijs. Dat zie ik ook als een taak die bij uitstek is weggelegd voor een onderwijsambassadeur, die ik volgend schooljaar wil laten aantreden. Dat lijkt mij echt iets om op het terrein mee naar de scholen – maar ook naar bedrijven – te gaan, om de leerlingen en de scholen warm te maken voor de job.

Het moet dus wel gebeuren vanuit een positieve vibe, dat is de essentie. Niet vanuit: 'het is te lang, het is te kort'. Nee, we moeten echt een positieve vibe, een positieve boodschap brengen en zeggen: "Het is niet perfect, maar met tal van maatregelen hebben we de job van leerkracht wel aantrekkelijker gemaakt. Het is niet het paradijs en het is niet voor iedereen weggelegd, maar het is aantrekkelijker geworden, dus dit is het moment om in die job te stappen. Het is een geweldige job, met een grote verantwoordelijkheid. Het is niet voor iedereen weggelegd, het vereist specifieke talenten, maar wanneer je die talenten hebt, zet dan die stap. Het vergt heel sterke leerkrachten."

Het tweede element van de campagne is om diegenen die geprikkeld zijn, naar de juiste weg te leiden. Dat is via lesgeven.vlaanderen.

U vraagt of ik de weg ook wil vereenvoudigen? Ja, maar ik veredel niet dat dat een moeilijk oefening is. Twee elementen spelen daarin mee. Ik wil net dat er meer waardering is voor de leerkracht, dat de kwaliteit ook naar boven gaat. Dan moet men dus zien dat kennis alleen bijvoorbeeld niet voldoende is, men moet ook kennis kunnen overbrengen. Dat is misschien zelfs nog belangrijker. De pedagogische bekwaamheid, de didactiek is toch ook wel belangrijk. Het tweede

element is natuurlijk ook: op het vlak van het behouden van leerkrachten kunnen er geen twee verschillende wegen zijn. Er kan geen 'fast lane' zijn, waarbij de lat voor de leerkracht die pas later intreedt lager ligt dan voor diegenen die het klassieke curriculum doorlopen, daarvoor moeten we toch ook nog altijd waardering hebben. We moeten mensen in eerste instantie toch nog altijd naar het gewone curriculum leiden, namelijk de lerarenopleiding. We moeten er niet voor zorgen dat het via zijwegen uiteindelijk allemaal veel gemakkelijker is en dat de lat daar lager ligt. Die boodschap wil ik ook niet geven. Dat is dus een beetje het gegeven waarvoor we onszelf moeten hoeden.

Als er scholen zijn waar het gebruik van deze campagne verboden is, dan moet dat toch ook een school zijn waar niet bepaald veel vrijheid wordt gegund aan leerlingen en leerkrachten. Dat is dus toch niet zo'n goed voorbeeld, denk ik.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Hierover gaan wij in de toekomst, en liever vandaag dan morgen, nog vaker van gedachten wisselen.

Ik heb nog twee suggesties. Kunnen mensen die eerder les hebben gegeven niet met elders verworven competenties bepaalde vrijstellingen krijgen om daarin te stappen? Dat bestaat decretaal maar het is te weinig bekend.

Ten tweede: wij hebben het gehad over studenten die hun opleiding verlaten. Kan daar kwalitatief onderzoek naar worden gedaan? Wat zijn de redenen waarom studenten stoppen? Hierover bestaan allerhande hypothesen, maar het zou interessant zijn hierover een diepgaand onderzoek te doen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over tuchtmaatregelen in het leerplichtonderwijs – 2570 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over uitsluitingen in het onderwijs – 2591 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Jan Laeremans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Ik heb een vraag over tuchtmaatregelen in het leerplichtonderwijs. Als een leerling de leefregels van een school overtreedt, kan de school die leerling preventief schorsen en eventueel een tuchtstraf in de vorm van een tijdelijke of definitieve uitsluiting opleggen. Omdat een tuchtstraf een zware straf is, kan de school ook eerst andere maatregelen nemen, zoals de leerling niet laten deelnemen aan een niet-verplichte schooluitstap. Als deze maatregelen niet werken, kan de directeur beslissen om een leerling preventief te schorsen. De leerling blijft dan maximaal 10 opeenvolgende lesdagen thuis in het voltijds secundair onderwijs, 14 dagen in het deeltijds onderwijs en 5 dagen in het lager onderwijs. Kleuters kunnen geen preventieve schorsing, tijdelijke of definitieve uitsluiting krijgen. Dat is maar goed ook. Na een preventieve schorsing kan de school ook beslissen tot een tijdelijke of definitieve uitsluiting, mits het volgen van een strikte procedure. Een tijdelijke uitsluiting duurt maximaal 15 opeenvolgende

lesdagen in het lager en voltijds secundair onderwijs. In het deeltijds secundair onderwijs is dit maximaal 21 dagen.

Het is pas sinds het schooljaar 2019-2020 dat scholen bij het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI) gegevens registreren over preventieve schorsingen en tijdelijke of definitieve uitsluiting in het basisonderwijs. In het basisonderwijs steeg het aantal preventieve schorsingen in 1 schooljaar van 96 naar 156. De grootste stijgingen zijn op te merken in de provincies Oost-Vlaanderen – van 12 naar 46 – en Limburg – van 4 naar 17. Er werden wel minder leerlingen tijdelijk uitgesloten: van 56 naar 52. Het meest verontrustend is wellicht de stijging met 43 procent van het aantal definitieve uitsluitingen in het basisonderwijs: dat stijgt van 67 naar 96 kinderen. De grootste stijging van het aantal definitieve uitsluitingen is vooral te merken in de provincies Oost-Vlaanderen – van 5 naar 23 –, West-Vlaanderen – van 4 naar 14 – en Antwerpen – van 7 naar 22 – voor het gewoon onderwijs. Er is ook een opmerkelijke stijging in het West-Vlaams buitengewoon basisonderwijs: van 3 naar 11 definitieve uitsluitingen.

Ook in het secundair onderwijs worden preventieve schorsingen en tijdelijke uitsluitingen pas sinds het schooljaar 2019-2020 geregistreerd. Er is een stijging van 0,81 naar 0,9 procent, die bijna uitsluitend te wijten is aan een stijging in de eerste graad secundair onderwijs. De provincie met de grootste stijging in de preventieve schorsingen is Oost-Vlaanderen, van 74 naar 166. De stijging in het buitengewoon secundair onderwijs en het deeltijds beroepssecundair onderwijs valt op. Als we definitieve uitsluitingen van de leerplichtige leerlingen in het secundair vergelijken over verschillende jaren, zien we dat het aantal constant bleef vanaf 2014 tot en met 2018, namelijk 0,7 procent. Vanaf 2020 zien we een daling naar 0,4 procent. Wellicht zal de coronacrisis, waar de leerlingen veel minder op school aanwezig waren, daar voor iets tussen zitten.

We moeten ons allen zorgen maken over deze cijfers en vooral deze zaken goed blijven monitoren. We verwachten heel veel van scholen, die helemaal niet licht gaan over het nemen van tuchtstraffen. Vaak is de druk op de klas, medeleerlingen, leerkracht en school zo groot. Maar vroege negatieve ervaringen in het onderwijs hebben een impact op de verdere ontwikkeling van het leven en het leren. Daarom moeten we nog meer inzetten op een verbindend leef- en leerklimaat in onze scholen: zorgen voor een vaste structuur, regels die voor iedereen duidelijk zijn en een warme omgeving creëren waar leerlingen en leerkrachten zich goed voelen. Het recht op onderwijs is fundamenteel en dit is een zorg van de hele samenleving. Iedereen heeft er baat bij dat we kinderen en jongeren een veilige leer- en leefomgeving aanbieden.

Daarom heb ik de volgende vragen, minister. Hoe kijkt u naar deze cijfers? Erkent u dat deze cijfers een teken aan de wand zijn voor ons onderwijs, maar zeker ook voor de hele samenleving? Inzetten op een verbindend schoolklimaat is een van de doelstellingen die waargemaakt kunnen worden door in te zetten op de fase 0 en 1 van het zorgcontinuüm. Dit wordt geregeld in het nieuwe decreet Leersteun. Neemt u deze nieuwe cijfers mee bij de verdere uitwerking van het decreet Leersteun? Hoe denkt u de scholen verder te kunnen ondersteunen?

Uit onderzoek blijkt ook dat ouderbetrokkenheid een positief effect heeft op de schoolse carrière van de leerlingenpopulatie. Welke acties zult u ondernemen om scholen op dat vlak te versterken? Voor leerlingen uit het secundair onderwijs bij wie schooluitval of ongekwalificeerde uitstroom dreigt om pedagogische, juridische, sociale of persoonlijke redenen, moeten nog meer naadloze flexibele trajecten mogelijk zijn: leerlingen of klasgroepen krijgen dan tijdelijk intensieve begeleiding om aan een positief klasklimaat te werken. Ook hier blijven er nog veel jongeren en scholen wachten op hulp. Welke acties worden er nog ondernomen om maximaal op de vragen en dringende noden in te gaan?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Soms loopt het echt grondig mis tussen een leerling en een school. Dan heeft een school een aantal opties. Het is al gezegd: een preventieve schorsing is een bewarende maatregel om eerst de rust te laten terugkeren en te kijken wat er nodig is en of er een tuchtsanctie moet worden genomen. Dan zijn er de tuchtsancties zelf. Dat betreft enerzijds een tijdelijke uitsluiting, waarbij een leerling minimaal een of maximaal vijftien opeenvolgende dagen de lessen niet mag bijwonen. De zwaarste tuchtsanctie is een definitieve uitsluiting, waarbij de leerling en ouders op zoek moeten gaan naar een nieuwe school. De oude school moet meehelpen in de zoektocht. In het basisonderwijs moet de school bij zowel een tijdelijke als een definitieve uitsluiting verplicht opvang regelen. In het secundair onderwijs is dat aangeraden, maar niet verplicht. Sinds 2014 moet het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) verplicht worden ingeschakeld als er sprake is van een uitsluiting.

Ik wil mevrouw Vandromme bedanken om de cijfers op te vragen. Het was ook voor mij een eyeopener. Ik zal de cijfers niet herhalen, maar ik wil er vanuit mijn perspectief het cijfer voor het Nederlandstalig Brussels secundair onderwijs uit halen. Daar zijn de cijfers bijzonder zorgwekkend: 212 preventieve schorsingen, 205 tijdelijke uitsluitingen en 94 definitieve uitsluitingen. Dat zijn de hoogste van alle Vlaamse provincies. De cijfers verontrusten me in het algemeen, maar zeker ook in Brussel. We mogen niet licht over die maatregelen gaan. Het moet al ver zijn gekomen vooraleer een school tot die maatregelen overgaat – of dat hoop ik toch. Er is nog wel werk om ervoor te zorgen dat het niet zover hoeft te komen en dat er op voorhand wordt gekeken wat mogelijk is om uitsluitingen te vermijden.

Ik heb een aantal vragen voor u, minister. Hoe evalueert u die cijfers en de stijgingen op een aantal belangrijke vlakken? Wat me heel erg interesseert, is de waaromvraag. Hebt u zicht op de belangrijkste redenen van tijdelijke en definitieve uitsluitingen zowel in het basis- als in het secundair onderwijs?

Hoe evalueert en verklaart u specifiek de situatie in het Nederlandstalig Brussels secundair onderwijs?

Een belangrijke vraag is ook wat er daarna gebeurt. Mogen scholen leerlingen die definitief uitgesloten zijn op een andere school, weigeren? Zo ja, op welke basis? Moeten ze daarvoor een argumentatie geven?

Hebt u zicht op de cijfers van hoeveel leerlingen uiteindelijk geen school vinden na een definitieve uitsluiting? Wat gebeurt er in dat geval? Op welke manier wordt de leerplicht van die leerlingen gegarandeerd?

Kunt u verduidelijken op welke manier, door wie en hoe intensief een leerling wordt opgevolgd bij een tijdelijke schorsing of uitsluiting? Denkt u dat die procedures voldoende op scherp staan om ervoor te zorgen dat de kansen van deze leerlingen zo weinig mogelijk beknot worden? Wat kan er volgens u nog beter?

We denken dat er nog meer kan gebeuren op het vlak van preventie. Hoe ziet u dat? Op welke manier kunnen scholen en andere instanties er nog meer op inzetten om ervoor te zorgen dat conflicten of bepaald onaanvaardbaar gedrag niet uitmondt in een schorsing of uitsluiting?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Voor mij zijn twee zaken belangrijk in het omgaan met ongewenst gedrag en dus ook het aantal preventieve schorsingen en tuchtmaatregelen. Ten eerste willen we dat de scholen een actief beleid op het vlak van leerlingenbegeleiding voeren. Dat is ook een erkenningsvoorwaarde. We nemen

dat aspect altijd mee bij de doorlichting. Dat is een opdracht voor de onderwijsinspectie.

Elke school hanteert uiteraard leefregels die worden opgenomen in een schoolreglement. Dat is geen vrijblijvend engagement, maar een contract dat wordt gesloten en waarbij leerlingen, ouders en school gebonden zijn.

Om scholen nog verder te ondersteunen in het uitbouwen van een sterk beleid op het vlak leerlingenbegeleiding zetten we ook in op de versterking van die basiszorg en verhoogde zorg. We hebben 3,5 miljoen euro vrijgemaakt voor de pedagogische begeleidingsdiensten om daaraan specifiek te werken. Ook het decreet Leersteun zet daarop in.

Daarnaast vormt een verbindend schoolklimaat een preventieve basis inzake leerlingenbegeleiding. Dat kan een positieve invloed hebben op spijbel- en ongewenst gedrag, en dus ook op het aantal schorsingen en tuchtmaatregelen. Zo'n schoolklimaat vraagt natuurlijk de betrokkenheid van de verschillende actoren: de leerlingen, de school, maar ook de ouders. Het gaat over waarden en normen en opvoeden. Die taak kun je niet uitbesteden aan de scholen. De verantwoordelijkheid van de ouders speelt daarin mee. Ze zijn de sleutelverantwoordelijken voor de opvoeding, niet de school. Je kunt niet zomaar alle opvoedkundige verantwoordelijkheden afschuiven op de school. Ouderparticipatie heeft wel degelijk een goed effect op dat vlak.

Scholen hebben binnen de klijtlijnen van de regelgeving en binnen de grenzen van wat juridisch toegelaten is, een zekere autonomie om hun sanctiebeleid vorm te geven. De maatregelen die een school kan treffen, gaan van minimaal naar maximaal ingrijpend. De premisse is dat de school altijd moet gebruikmaken van de minst zware maatregel om het corrigerende effect te krijgen. Zolang er geen sprake is van gevaar of van een ernstige belemmering voor het normale schoolgebeuren of voor de fysieke of psychische integriteit of veiligheid van personen, kan de school gebruikmaken van berisping, waarschuwing, strafstudie, gedurende een dag de geplande activiteiten vervangen door een andere activiteit enzovoort.

Alleen bij ernstige problemen kan de school een leerling preventief schorsen of een tuchtmaatregel opleggen die bestaat uit een tijdelijke en/of een definitieve uitsluiting. Een preventieve schorsing kan, maar moet niet per definitie uitmonden in een tijdelijke of definitieve uitsluiting. Ik houd hierbij een warm pleidooi om te vertrouwen in het oordeel van scholen. We hebben het daarstraks gehad over de waardering voor leerkrachten en voor de school. Dit is daarvan ook een aspect: het respecteren en waarderen van het oordeel van de scholen. Ze gaan daar niet lichtzinnig mee om.

Men kijkt vooral naar het belang van alle andere leerlingen en hun lot als men bepaalde elementen die verstorend zijn ofwel schorst ofwel uitsluit. Maar als ik kijk naar de cijfers, wil ik toch wel wat nuance brengen. Er is een stijging van het aantal tijdelijke uitsluitingen en preventieve schorsingen in de eerste graad van het voltijds secundair onderwijs, het deeltijds beroepssecundair onderwijs (dbso) en het buitengewoon secundair onderwijs (buso). In het beroepssecundair onderwijs (bso) en het technisch onderwijs (tso) daarentegen is er op dat vlak sprake van een daling.

Ik wil ook wel onder de aandacht brengen dat scholen pas sinds het schooljaar 2019-2020 gegevens in Discimus registreren over preventieve schorsingen en tijdelijke uitsluitingen. Ik kan dus niet spreken over een heel lange evolutie. Ook zijn het nu net coronajaren geweest. Het eerste jaar was 2019-2020, en dat was al gevat door corona. Een vergelijking met precoronaschooljaren is gewoonweg niet mogelijk. Enkel voor de definitieve uitsluitingen zijn er al langer dan het schooljaar 2019-2020 data beschikbaar. Opvallend is inderdaad de vaststelling dat

in het schooljaar 2020-2021 het aantal definitieve uitsluitingen in het secundair onderwijs nagenoeg overal is gedaald. Maar ook hierin zal corona ongetwijfeld een rol hebben gespeeld. Wie niet op school is, kan ook moeilijk van school worden gestuurd.

Zoals u weet mag een school een definitief uitgesloten leerlingen enkel weigeren op basis van decretaal vastgelegde criteria. Dat zijn de volgende: als de capaciteit bereikt is of de studierichting volzet is verklaard, of als de leerling niet aan de toelatingsvoorwaarden voldoet. Beide criteria gelden voor elke leerling, definitief uitgesloten of niet. Er zijn ook enkele criteria decretaal vastgelegd die enkel gelden voor definitief uitgesloten leerlingen. Dat zijn de volgende. Voor de school die de leerling definitief uitsloot, geldt dat die een herinschrijving kan weigeren als die leerling het lopende, het vorige of het daaraan voorafgaande schooljaar in die school definitief werd uitgesloten. In het secundair onderwijs, is het ook mogelijk dat het lokaal overlegplatform (LOP) criteria vastlegt waarbij scholen een inschrijving in de loop van het schooljaar mogen weigeren van een leerling die in een andere school definitief werd uitgesloten. Dit kan slechts volgens de afspraken die de scholen hebben gemaakt na overleg en goedkeuring binnen het LOP. Leerlingen die ten onrechte geweigerd worden in een nieuwe school, kunnen terecht bij het LOP of kunnen klacht indienen bij de commissie inzake leerlingenrechten.

In het schooljaar 2020-2021 kreeg 12,5 procent van de leerplichtige leerlingen met een definitieve uitsluiting in het secundair onderwijs geen nieuwe inschrijving in de loop van het schooljaar. Die cijfers geven natuurlijk niet weer hoe dat komt. Het aantal daalde wel. In schooljaar 2018-2019 was de daling 13,2 procent, in 2019-2020 procent. Maar ook dit laatste cijfer heeft hoogstwaarschijnlijk te maken met corona.

Voor het Nederlandstalig onderwijs in Brussel moeten we er altijd rekening mee houden dat Brussel een grootstad is, met een grootstedelijke problematiek. Die problemen komen ook de klas binnen. Als we inzoomen op het Nederlandstalige onderwijs in Brussel zien we dat de definitieve uitsluitingen dalen. Dat is positief. Relatief bekeken is dat een daling van 0,75 procent in 2019-2020 naar 0,57 procent in 2020-2021. Dat zijn kleine getallen en ik weet niet of dat zo richtinggevend is.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Dank u wel voor uw antwoord, minister. Het is goed dat die cijfers bijgehouden worden. Meten is weten, maar in dezen denk ik dat het ook belangrijk is om te luisteren naar wat er leeft op het terrein. De reacties die ik mocht ontvangen, baren mij enorm veel zorgen.

Het eerste waar ik toch wel verbaasd over was, waren de cijfers voor het basisonderwijs. Ik denk dat we er allemaal van overtuigd moeten zijn dat als je onder de twaalf jaar van school gestuurd wordt, dat een ongelooflijk negatieve impact heeft op de rest van je schoolcarrière, laat staan op je latere leven. Dat is dus iets waarmee we bezig moeten zijn.

De cijfers voor dit schooljaar zijn nog niet bekend, maar ik hoor dat de cijfers eigenlijk nog de hoogte ingaan en dat er nog meer leerlingen geschorst worden. Heel vaak wordt er aangehaald dat er een motivatieprobleem is. We hebben dat kunnen vaststellen tijdens corona, dat leerlingen afhaakten vanwege het afstands-onderwijs. Maar ik hoor – ik hoop echt dat het niet waar is, maar ik vrees ervoor – dat dat toch wel verder wordt gezet. Ik hoop, minister, dat we daar ook verder onderzoek naar kunnen doen en dat monitoren en op zoek gaan naar hoe we dat kunnen aangaan. Het is echt niet evident om aan die motivatie te werken.

Dat ligt ook helemaal in de lijn van waar we het gisteren over hadden, namelijk de brede basiszorg en de verhoogde zorg. Het is goed dat er heel wat goede

voorbeelden zijn. Ik waardeer ook de mensen van Klasse, die ervoor gekozen hebben om de goede projecten en de goede voorbeelden mee te nemen. Zo was er het voorbeeld van RHIZO Kortrijk, waar men rond basiszorg en verhoogde zorg even het woord kon nemen. Het is goed dat die ook aan bod komen en dat dat verbindende schoolklimaat op die manier ook in de kijker wordt gezet.

Ik denk dat we de ouderbetrokkenheid ook verder in de kijker moeten zetten. Vanmorgen hadden we een zeer interessante hoorzitting die specifiek over tienermoeders ging. Daar werd ook gewezen op de brug die we moeten slaan tussen welzijn en onderwijs, tussen onderwijs en de rest van de samenleving. Ik heb altijd al geloofd in het project van de brugfiguren. We moeten er echt voor zorgen dat dat structureel en Vlaanderenbreed kan worden uitgewerkt. Ik hoop dat u daar mee positief over kunt zijn.

Dat waren een aantal punten, maar mijn vraag gaat vooral over het blijvend monitoren en onderzoeken hoe de motivatie van jongeren in beeld kan worden gebracht en hoe we daaraan kunnen werken, en dan ook werken op de ouderbetrokkenheid en de brugfiguren. Graag hoor ik hoe u daarnaar kijkt.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Dank u voor uw uitleg bij de cijfers, minister, die ook mij toch wel zorgen baren. Ik blijf vooral zitten met de vraag waarom leerlingen toch steeds vaker, zowel tijdelijk als definitief, worden geschorst. Is dat omdat er een toename is van geweld op school? Gaat dat over druggebruik? Gaat dat over verschillende vormen van grensoverschrijdend gedrag? Heeft het inderdaad veeleer te maken met motivatie? Ik denk dat we allemaal wel wat feedback krijgen van op het terrein, maar mijn vraag aan u is of het toch niet de moeite is om daar onderzoek naar te doen, zeker omdat ik ervan overtuigd ben dat we daar een goed zicht op moeten hebben als we ook werk willen maken van een beter preventiebeleid op school, voor alle duidelijkheid uiteraard altijd in samenwerking met ouders. Want ik volg u dat ouders ook een belangrijke taak hebben in dezen, al vind ik dat het opvoeden van kinderen ook iets is waar ouders en scholen samen aan kunnen werken.

Ik was toch ook wat gechoqueerd door het feit dat 12,5 procent van de leerlingen die definitief worden uitgesloten, geen nieuwe inschrijving vinden. Dat is echt wel veel. Ik kan daar nu niet zo snel een absoluut cijfer op kleven, maar ik vraag me vooral ook af hoe dat kan. U hebt net beschreven dat er toch een duidelijk kader is dat bepaalt onder welke voorwaarden je definitief kunt weigeren, nog los van de regels die worden opgesteld binnen het lokaal overlegplatform. Het stroomt inderdaad ook wel een beetje met wat ik in Brussel hoor van ouders wier kind definitief is uitgesloten en die daarna aan een calvarietocht beginnen om te proberen een nieuwe school te vinden en die worden geweigerd. Ik denk dat veel ouders en leerlingen ook niet op de hoogte zijn van beroepsmogelijkheden.

Wat moeten leerlingen in dat geval doen? Er is nog altijd zoiets als leerplicht. Stel dat je inderdaad geen nieuwe school vindt, omdat je stelselmatig wordt geweigerd, al dan niet terecht. Wat zijn de alternatieven voor leerlingen, om er toch voor te zorgen dat die nog onderwijs kunnen blijven genieten?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, de bekommernis bij de vraagstellers – en die leeft ook in onze fractie – is uiteraard dat een leerling die wegens tuchtmaatregelen van school wordt verwijderd, geen goed verhaal is in de onderwijs carrière van die leerling. Dat moeten we, denk ik, niet onder stoelen of banken steken. Ik wil toch graag aan dit debat ook de andere kant toevoegen. Dat vind ik eigenlijk niet onbelangrijk. Het gaat dan over de medeleerlingen en de leerkrachten. Het gaat

niet over een leerling die kritisch is, het gaat over een leerling die fysiek geweld gebruikt op school, soms tegen leerkrachten. Als de directie dan zegt dat ze die leerling niet gaat schorsen of van school sturen, dan is het gevolg dat die leerkracht thuis zit. Omdat die dat niet ziet zitten en omdat die zich niet gesteund voelt. Collega's, ik wil dat stukje van het verhaal in het kader van het beleid rond preventie en tucht, toch ook inbrengen. Ik vind dat ook belangrijk. Soms kan het zijn dat je, als je een leerling van school stuurt, vele andere leerlingen motiveert en dat er een gevoel van opluchting is en van 'hier wordt echt krachtdadig opgetreden'. Ik heb vandaag opnieuw die filmpjes van die leerling die in elkaar wordt geslagen gezien, terwijl ze staan te filmen. Daarvan kun je toch niet gewoon zeggen 'kom eens naar de strafstudie' en gedaan. Ik wil het verhaal van de leerkrachten en de leerlingen hier zeer expliciet trekken. Ik wil ook een oproep doen dat, als het nodig is, je het ook moet doen. Daarvoor zijn die regels er.

Ik heb wel nog een bijkomende vraag, minister. Ik weet niet of u daar zicht op hebt. Die geschorste of tijdelijk geschorste leerlingen, wat gebeurt daarmee? Worden die begeleid? Volgt het CLB die op? Of is het: we zetten die thuis, en na twee, drie weken komen die terug en dan is de begeleiding het feit dat ze thuis zijn geweest.

Ik wilde toch de kant van de leerkrachten en de medeleerlingen hier expliciet belichten.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik denk dat elke uitsluiting een verhaal is met vele kanten. We kennen allemaal wellicht leerlingen die al dan niet tijdelijk zijn uitgesloten. Ik denk dat het goed is om de zaak te objectiveren en om eens in kaart te brengen wat de redenen zijn. Hoe komt het? Allicht zijn er scholen die dat zelden meemaken en andere die dat vaker meemaken. Ik denk dat het voor iedere school en iedere leerling een worsteling is, zeker voor de school, om te beslissen: wat doen we daarmee? Zo'n beslissing wordt niet snel en gratis genomen. En dat is misschien nog een van de problemen, namelijk dat men te lang wacht om maatregelen te nemen. Zoals Stefaan Gielens van het CLB zegt, vaak zijn het problemen die al jarenlang aanslepen, vaak zijn ook de ouders mee gevat in die problematiek. Dus misschien is het wel goed om scholen te ondersteunen om bepaald probleemgedrag sneller te detecteren en om de gepaste maatregelen te nemen die minder drastisch zijn, in functie van een bijsturing en een goede eindafsluiting of carrière van de leerling in kwestie.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Zelf wou ik nog eventjes kort een bijvraagje stellen. Wanneer de leerlingen definitief worden uitgesloten uit het Franstalig onderwijs in Brussel, en die komen zich dan aanmelden in een school in de Vlaamse Rand, gelden dan dezelfde weigeringsvoorwaarden als voor leerlingen die uit een Nederlandstalige Brusselse school komen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat het laatste betreft, heb ik geen idee, maar het is sowieso al geen eenvoudig iets als je over secundair onderwijs spreekt, om zomaar de overstap te maken van het Franstalige onderwijs naar het Nederlandstalige onderwijs. Dus dat lijkt me al geen evidente optie.

Voor de duidelijkheid: het is inderdaad zo dat wanneer leerlingen preventief worden geschorst of tijdelijk worden uitgesloten, ze niet zomaar aan hun lot worden overgelaten. Ze worden begeleid door de CLB's. Het CLB heeft die opdracht, ook om actie te ondernemen die gericht is om te bekijken of er remediëring mogelijk is, of de betrokken leerling opnieuw kan instromen in het onderwijs.

Ik wil toch ook opnieuw benadrukken, zoals ik daarstraks deed, dat de beslissingen die genomen worden door een klassenraad, weloverwogen zijn en dus de facto positieve beslissingen zijn voor de school. Men gaat dat individueel belang of het gevolg voor het betrokken individu afwegen ten opzichte van de baten voor het collectief. En op basis daarvan neemt men initiatief. Ik denk dat dat ook wel vertrouwen verdient. Het zijn diegenen die het voor anderen verpesten die worden geschorst. En dat is maar goed ook.

Wat de vraag naar verder onderzoek betreft hebben we in de onderzoeksagenda van het Onderwijskundig Beleids- en Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek (OBPWO) ook een thematiek waarop kan worden ingeschreven over maatregelen gericht tegen spijbel- en risicogedrag. Dat wordt zeker ook meegenomen. En dan moet ik ook nog zeggen dat we specifieke projecten hebben lopen met Konekt vzw die scholen tracht te ondersteunen wanneer ze echt risicogedrag melden. Dat kan gaan over extremisme, maar in alle vormen. Daarmee krijgen ze ondersteuning in concreto.

In het kader van het nieuwe actieplan rond vroegtijdig schoolverlaten bekijken we ook samen met Welzijn hoe we naadloze flexibele trajecten (NAFT's) nog beter kunnen afstemmen op de noden van leerlingen en scholen, waarbij er ook voldoende aanbod tijdens het volledige schooljaar en tijdens het traject wordt meegekomen. Zo kunnen we tegemoetkomen aan de behoeften van de meest kwetsbare leerlingen. Ook dat staat centraal.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Ik wil nog aangeven dat ik in mijn vraagstelling ook verwees naar de druk op de klas, de medeleerlingen, de leerkrachten en de school. Collega's, als vraagsteller heb ik de andere kant dus ook zeker benadrukt. Maar deze cijfers kunnen we hier niet zomaar aan ons voorbij laten gaan. Het recht op onderwijs voor elke leerling is echt iets waar ik me wil blijven achter scharen. Minister, u ging niet in op mijn vraag rond die brugfiguren, terwijl ik dat echt wel een belangrijk punt vind. Dat is ook al door verschillende actoren als oplossing naar voren geschoven. Maar in elk geval is dit iets dat we moeten blijven opvolgen en monitoren. We moeten ervoor zorgen dat het leerrecht van elk kind ook gewaarborgd kan worden, voor iemand die naar school kan gaan, maar ook – u weet dat ik dat opvolg – voor leerlingen die bijvoorbeeld via de jeugdhulp verhinderd zijn om naar school te gaan, dat zij ook niet geschonden worden in hun leerrecht. Het is duidelijk dat we dit met de commissie verder zullen blijven opvolgen.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik wil u alvast bedanken omdat u openstaat voor de vraag om daar toch verder onderzoek naar te voeren. We moeten echt wel een goed beeld hebben van wat er misloopt en waarom het misloopt, om veel meer te kunnen inspelen op die problemen en om te vermijden dat het zover komt, ook om zo snel mogelijk te kunnen ingrijpen. We moeten het beleid daar goed op afstemmen in het belang van die leerlingen zelf en ook – laat dat duidelijk zijn – in het belang van de klasgroep. Als het echt de spuigaten uitloopt, dan begrijp ik uiteraard absoluut dat scholen daar ingrijpen. Daar geef ik mijn vol vertrouwen aan de klassenraad.

Ik vind het jammer dat ik minder een antwoord gekregen heb op wat er gebeurt met leerlingen die geen school meer vinden nadat ze definitief uitgesloten zijn. Dat is iets waar ik zeker op ga terugkomen omdat ik ervan overtuigd ben dat daar waarschijnlijk wel redenen voor zullen zijn. Maar het is in niemand zijn belang dat we die jongeren en kinderen volledig kwijtraken. Nog los van het feit dat die natuurlijk ook recht hebben op onderwijs, is het van het grootste belang dat we zoeken naar manieren om die opnieuw op de rails te krijgen, wat de problemen

ook zijn, omdat we anders jongeren waarschijnlijk op weg zetten voor een leven verder vol problemen. Onderwijs heeft daar echt de taak om te proberen om dat op alle mogelijke manieren te voorkomen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over cyberveiligheid in het hoger onderwijs
– 2588 (2021-2022)**

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Minister, in het midden van de paasvakantie werd hogeschool VIVES getroffen door een cyberaanval. De hogeschool heeft toen al haar informaticasystemen stilgelegd, opdat hackers er niet in zouden slagen om data te stelen. De gevolgen daarvan voor de werking waren vrij groot, hoewel het gelukkig paasvakantie was en de lessen na de vakantie slechts één dag werden opgeschort.

Uiteraard zijn universiteiten en hogescholen, en bij uitbreiding scholen, niet de enige organisaties die het doelwit zijn van hackers. De Vlaamse Regering heeft dan ook heel wat initiatieven genomen rond cyberveiligheid. Dan denk ik aan een initiatief van minister Somers waardoor lokale besturen zich sinds 2020 kunnen beveiligen tegen cybercriminaliteit. Er is de mogelijkheid voor elke stad of gemeente om via Audit Vlaanderen een soort basisaudit te laten uitvoeren, waarbij de Vlaamse overheid twee derde betaalt. Ondertussen is al meer dan 40 procent van de gemeenten ingegaan op dat aanbod. Daarnaast is er ook een aanbod van ethische hackers. Ook minister Crevits heeft geld uitgetrokken, om kmo's beter te beschermen tegen cyberaanvallen. Een op de acht Vlaamse bedrijven werd het afgelopen jaar immers het slachtoffer van een cyberaanval. Bij het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) kunnen ondernemingen sinds 2021 terecht voor begeleidingstrajecten.

Minister, in deze commissie hebt u ook al gewezen op een aantal initiatieven rond cyberveiligheid. Via het eSafety Label kunnen scholen de sterktes en zwaktes van hun ICT-veiligheidsbeleid in kaart laten brengen. Er is ook KlasCement, dat een apart thema heeft rond dataveiligheid en cybersecurity.

Minister, op welke manier ondersteunt u de universiteiten en hogescholen in het kader van hun cyberveiligheid? Cyberveiligheid is voor scholen, leerlingen, leerkrachten en ouders uiteraard een belangrijk punt. Zeker op het vlak van privacygevoelige informatie is er een risico bij inbreuken. Is er nood aan meer kwaliteitseisen en normering om de kans op privacyschendingen te beperken? Ziet u binnen het onderwijs nood aan meer gelijkaardige projecten zoals die bij Audit Vlaanderen of VLAIO? Plant u nieuwe initiatieven op het vlak van cybersecurity in het onderwijs? Zo ja, welke timing voorziet u daarbij?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het zorgen voor een infrastructuur en aanpak inzake cybersecurity behoort natuurlijk tot de autonomie van de instellingen voor hoger onderwijs. Net daarbinnen is er bij uitstek gelukkig ook wel veel expertise inzake cybersecurity aanwezig. We hebben ook het Vlaamse Impulsprogramma rond CyberSecurity, dat is gestart in 2019. In het kader daarvan investeert de Vlaamse Regering onder meer in opleiding, 'outreach' en brede communicatie inzake cybersecurity. De oproepen binnen dat programma focussen heel specifiek

op de entiteiten binnen het hoger onderwijs die net gespecialiseerd zijn in cybersecurity. Dat is dus wel echt 'top-notch'.

Met VLAIO wordt inderdaad samengewerkt in het kader van de actieplannen Artificiële Intelligentie en Cybersecurity. Er loopt momenteel een oproep voor vormingsprojecten voor het secundair onderwijs met betrekking tot onder andere cybersecurity, maar cybersecurity vatten we natuurlijk op als een vlag die een vrij ruime lading dekt. Dat gaat ook over ddos-aanvallen (distributed denial of service) op scholen, over beveiliging van netwerken, tot cyberpesten. De initiatieven die we ter zake hebben genomen, worden zo eens opgelijst.

We hebben samen met het Centrum voor Cybersecurity België (CCB) een communicatie opgesteld richting de scholen met betrekking tot de te nemen maatregelen om zich te beschermen tegen ddos-aanvallen.

Nog maar recent hebben we met het kenniscentrum Digisprong een privacygids rond Google uitgewerkt, waarin scholen concrete hulp vinden voor het gericht instellen van hun privacyinstellingen.

Het kenniscentrum Digisprong is momenteel ook bezig met een draaiboek over cybersecurity voor scholen. Dat zit nog in de opstartfase. Het is de bedoeling om een draaiboek te maken dat de scholen echt een volledige leidraad biedt bij wat er allemaal speelt inzake cybersecurity en hoe ze daarop kunnen inspelen. Ik weet niet of het zinvol is om dat ook aan de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) te bezorgen, want ik denk dat die expertise daar toch al aanwezig is.

Ook is binnen het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI) een werkgroep opgericht met de functionarissen voor gegevensbescherming van de diverse koepels en het gemeenschapsonderwijs, die worden ondersteund door onze administratie en de Vlaamse Toezichtcommissie. Die werkgroep bekijkt de vele vragen en uitdagingen waarmee een school te maken kan krijgen. Dat kan leiden tot het delen van good practices, het innemen van gemeenschappelijke standpunten of het sensibiliseren van leerkrachten, dat ook allemaal rekening houdend met de General Data Protection Regulation (GDPR). Het is ook daarom dat de Vlaamse Toezichtcommissie mee in die werkgroep zit.

Er loopt op dit moment ook een aanbestedingsproces voor het raamcontract rond glasvezel. Als dat raamcontract er is, kunnen scholen daarop aansluiten, waardoor ze kunnen gebruikmaken van een veiligere internetverbinding, met ddos-bescherming.

Tot slot wordt er binnen het kenniscentrum Digisprong een ICT-beleidsplanner ontwikkeld waarmee scholen handvatten krijgen om op een georganiseerde manier een ICT-beleidsplan te maken op maat van de school. De ICT-beleidsplanner houdt rekening met strategische en operationele elementen die een goed ICT-beleidsplan moet bevatten. Er staan zes essentiële fiches in, die een soort startpunt vormen. Twee van die zes fiches hebben betrekking op cyberveiligheid.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Voorzitter, minister, er lopen heel wat initiatieven en er is heel wat kennis bij het hoger onderwijs. Ik ben ervan overtuigd dat u daar goed zit. De focus in dezen ligt op het leerplichtonderwijs. We kunnen door de initiatieven de hogescholen en universiteiten met het leerplichtonderwijs verbinden. Bij de lokale besturen zien we dat de ethische hackers van Howest komen om te checken of de lokale besturen wel veilig zijn. Het is misschien een initiatief dat u kunt opzetten om die ethische hackers niet alleen de lokale besturen te laten

controleren maar de studenten in het leerplichtonderwijs daar ook de mogelijkheid toe te geven en daarvoor een kader te bieden.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Collega Grosemans volgt dit thema normaal gezien op. De digitaliseringsoperatie van de Vlaamse overheid loopt natuurlijk breder dan het onderwijs alleen, maar het is zeer goed dat we daar binnen Onderwijs de nodige aandacht aan besteden. In het verleden hadden we het al over het secundair onderwijs, maar het is goed dat er nu ook initiatieven lopen voor de hoger-onderwijsinstellingen.

Minister, ik wou u nog een bijkomende vraag stellen. Is in de nieuwe raamovereenkomst voor telecom de ddos-bescherming ondertussen verplicht? U had dat in de commissie aangekondigd in april 2021. Maar ik begrijp uit uw antwoord dat dit gebeurd is, en daarmee is mijn vraag beantwoord.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Specifiek in het hoger onderwijs is ter zake gedegen expertise en kennis aanwezig. Ik krijg dan ook geen vragen daaromtrent. Er lopen programma's. Wij hebben misschien eerder nood aan die kennis en expertise. De meest kwetsbare plekken bij ons zijn natuurlijk de scholen, en daar is er – moeten we erkennen – een grote variëteit. Dat is natuurlijk ook afhankelijk van hun ICT-experten ter zake. Maar op dat vlak boeken we een heel grote vooruitgang met de Digisprong. Een van de luiken is de cybersecurity. In het draaiboek dat we meegeven voor degenen die van nul moeten beginnen, wordt de koe bij de hoorns gevat. Van de zes essentiële fiches gaan er twee over cybersecurity. Dat wordt van in het begin meegenomen als belangrijk aandachtspunt in het kader van het ICT-beleidsplan.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Hilâl Yalçın aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de resultaten van de jaarlijkse Digimeter van imec – 2623 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Roosmarijn Beckers aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de resultaten van de Digimeter van imec en de digitale kloof bij jongeren – 2633 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: Mevrouw Yalçın heeft het woord.

Hilâl Yalçın (CD&V): Vorige week presenteerde onderzoeksinstituut imec de resultaten van hun Digimeteronderzoek. De Digimeter peilt jaarlijks naar welke technologie de Vlaming in huis heeft, wat hij ermee doet, maar ook hoe hij zich voelt bij het gebruik van deze technologie. Belangrijk is dat het hier om technologie in de brede zin van het woord gaat: socialemidiagebruik, maar ook het gebruik van andere apps voor administratie, ik denk dan bijvoorbeeld aan het online

aanvragen en raadplegen van overheidsdocumenten, al dan niet via de app itsme, of bankapps. Verder gaat het ook over het kijk- en luistergedrag via verschillende kanalen en platformen, het online aankopen en het bezitten van slimme technologie zoals een robotstofzuiger of een slimme thermostaat. Het staat vast dat de coronapandemie een enorme boost heeft gegeven aan het gebruik van deze technologievormen, wat zeker een positief effect heeft, maar daarnaast ook uitdagingen voor onze samenleving vormt.

De Digimeter leert ons veel over het gebruik van technologie, en de attitudes van de gebruikers en niet-gebruikers tegenover deze slimme apparaten. De bezorgdheid die geuit wordt over cyberveiligheid, het gebruik van persoonlijke data en fake news is niet nieuw, maar blijft wel toenemen.

Opvallend vind ik de bevindingen over de jonge leeftijdsgroep van 16- tot 24-jarigen. In het onderzoeksrapport kon ik namelijk het volgende lezen: "Digital by birth betekent niet noodzakelijk digital by nature." Een groeiend aantal jongeren ervaart technostress, vindt termen gelinkt aan digitale toepassingen verwarrend, vermijdt soms digitale toepassingen, omdat ze er niet mee vertrouwd zijn, of twijfelt om toepassingen te gebruiken uit angst om fouten te maken die ze niet meer kunnen rechtzetten. Hieruit blijkt dat niet iedereen hetzelfde tempo kan volgen. 48 procent van de Vlamingen vindt dat de technologische innovaties elkaar te snel opvolgen en daar zitten zeker ook jongeren tussen. Dit onderzoeksrapport laat ons stilstaan bij het feit dat we er niet zomaar van uit mogen gaan dat jongeren gemakkelijker hun weg vinden in het gebruik van deze technologie en we hier dus ook in deze onderwijscontext voldoende aandacht aan moeten schenken.

Daarom, minister, ben ik benieuwd naar welk initiatief u zult nemen om samen met de onderwijspartners te bekijken op welke manier ons onderwijs ondersteund kan worden. Zoals bekend is 'digitale competentie en mediawijsheid' immers een van de zestien sleutelcompetenties in functie waarvan eindtermen ontwikkeld zijn voor het secundair onderwijs en ontwikkeld zullen worden voor het basisonderwijs.

Daarom heb ik de volgende drie vragen.

Wat is uw visie op de bevindingen uit dit onderzoeksrapport?

Welke initiatieven zult u, samen met de onderwijspartners, nemen zodat de ondersteuning die onder meer via Mediawijs wordt geboden, in het kader van het realiseren van de eindtermen, vlot zijn weg kan vinden naar het onderwijs? En in het bijzonder ook naar de meest kwetsbare groepen? Zijn hierover reeds gesprekken lopende met de onderwijspartners en de betrokken minister Dalle om mediawijsheid in scholen te ondersteunen?

Ten slotte, collega Karin Brouwers stelde een resolutie op over het belang van mediacoaches van Mediawijs. Deze resolutie werd voor het zomerreces van 2021 goedgekeurd. In deze resolutie werd aandacht gevraagd voor de opleiding mediacoach van Mediawijs. Mediacoaches zijn als sleutelfiguren inzetbaar in verschillende domeinen, waaronder ook in het onderwijs. Op welke manier worden deze mediacoaches vandaag concreet ingezet in ons onderwijs?

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Dat niet iedereen mee is in de digitale wereld hebben we ook zelf aan den lijve kunnen ondervinden. Sommige collega's vonden 'het handje' na twee jaar digitaal vergaderen nog niet, maar dat geheel terzijde.

Collega's, mevrouw Yalçın heeft de hele context net heel goed geschetst, ik zal niet in herhaling vallen. De resultaten van de Digimeter tonen inderdaad dat er een grote digitale kloof bestaat. Ook jongeren zijn niet altijd zo vaardig met technologie

als men zou verwachten. Jongeren zitten natuurlijk vaak op bepaalde amusementsapps en op sociale media, maar ze weten niet hoe ze moeten omgaan met nuttige toepassingen zoals itsme. Opvallend veel jongeren gaven in de bevraging ook aan dat ze bepaalde termen, zoals 5G of tweestapsverificatie, niet kennen.

Vandaar, minister, heb ik voor u een aantal vragen, zes om concreet te zijn.

Hoe evalueert u de resultaten van het nieuwe Digimetterapport, en meer specifiek het opvallende gebrek aan digitale competenties bij een groot deel van onze jongeren?

Digitale vaardigheden zijn zoals gezegd meer dan een kwestie van het beschikken over digitale middelen. Voor veel jongeren is hier met de Digisprong voor een groot stuk aan tegemoetgekomen, maar veel leerlingen mogen de laptop die ze in dit kader gekregen hebben, niet meenemen naar huis, omdat de school – soms niet onterecht – vreest dat die dan sneller beschadigd zal worden. Dan krijg je natuurlijk hetzelfde effect als met leesvaardigheid: als een tekst lezen enkel iets is wat je op school doet en het lezen dus ook stopt eens je de schoolpoort uit bent, dan kunnen kinderen achterstanden oplopen. Dat is natuurlijk ook het geval met het gebruik van digitale technologie en vooral van de informatieve toepassingen. In hoeverre is de Digisprong op het vlak van de hardwareverdeling dan effectief geslaagd te noemen? Een oplossing zou kunnen liggen in het feit dat scholen hun infrastructuur nog meer openstellen om ook buiten de schooluren te werken, maar dat vergt natuurlijk extra toezicht. Zult u dit faciliteren?

U werkt aan een professionaliseringsplan voor leraren, waarover mijn collega Laeremans u al bevraagd heeft, en binnen de Digisprong is er met het kenniscentrum ook een initiatief genomen om leraren bij te spijkeren inzake digitale vaardigheden. Volgens mevrouw Vreys moeten we er ons van bewust zijn dat die jongeren op school meer begeleiding nodig zullen hebben om mee te kunnen. Het probleem is natuurlijk dat kwaliteitsvol werken aan digitale vaardigheden bij de leerlingen enorm veel differentiatie vergt, en dat vooral het remediëren van grote tekorten bij bepaalde leerlingen veel tijd vergt, tijd die er zeker in het secundair onderwijs niet altijd is. Ook heeft een leraar maar twee handen en één brein, en dat in een klas met twintig tot dertig leerlingen. Zouden we de leraar hier kunnen ontlasten door meer in te zetten op leerlingenbegeleiding inzake deze vaardigheden? Hoe evalueert u deze piste?

Binnen de bevraagde leeftijdscategorie zijn er natuurlijk ook heel wat jongeren met een tekort aan digitale vaardigheden die al van de schoolbanken af zijn, zij zijn al afgestudeerd. Hier ligt een potentieel grote rol voor het volwassenenonderwijs, ook in het kader van de Edusprong en Levenslang Leren. Het probleem is dat veel jongeren niet per se door hebben dat hun digitale vaardigheden beperkt zijn. Zolang ze kunnen doen wat nodig is voor hun werk en hun eigen ontspanning, zijn ze al tevreden. Het is dus cruciaal dat dit tijdig wordt gedetecteerd door de werkgevers, maar bijvoorbeeld ook door de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB), zodat het potentieel hier beter benut wordt en de jongere in kwestie attent wordt gemaakt op het aanbod ter zake. In hoeverre wordt hier systematisch aan gewerkt op de domeinen Werk en Economie in samenwerking met Onderwijs?

Het is ook van belang om niet alle verantwoordelijkheid voor de overdracht van digitale kennis bij het onderwijs te leggen. Er moet gekeken worden naar wie wat doet, anders kijkt iedereen weg en naar elkaar. Afstemming met de minister van Werk is natuurlijk evident, maar in hoeverre is er hier bijvoorbeeld, zoals mevrouw Yalçın daarnet ook zei, afstemming met de minister van Jeugd, Cultuur en Media? In hoeverre gebeuren er al domeinoverschrijdende initiatieven? Het Vlaanderenbrede

Strategisch Plan Geletterdheid behelst ook digitale geletterdheid, maar de vraag is of de jongeren in dat plan voldoende bereikt worden.

Welke eventuele andere initiatieven neemt u om tegemoet te komen aan die problematiek?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is uiteraard mijn ambitie om alle leerlingen digitaal vaardig en mediawijs te maken. Daarom willen we de Digisprong tot een goed einde brengen. Ik geef nog even de drie doelstellingen van de Digisprong mee: voorzien in moderne en toegankelijke ICT-infrastructuur, ervoor zorgen dat er gepaste vorming voor leerkrachten wordt aangeboden zodat ze aan de slag kunnen met die digitale leermiddelen, en het verspreiden van aangepast digitaal lesmateriaal.

Een belangrijk element in het voorzien van digitale vaardigheden en het mediawijs maken van jongeren is de curriculumhervorming waarmee we al een aantal jaren bezig zijn. U weet dat in het kader van de modernisering van het secundair onderwijs de eindtermen worden herbekeken in de eerste, tweede en derde graad. De nieuwe eindtermen bevatten een zeer grote ICT-component, mediawijsheid en computationeel denken. Dat geeft scholen richting over wat ze minimaal aan digitale competenties moeten aanbieden voor al hun leerlingen. Bovendien vallen die digitale competenties voor de eerste graad onder de eindtermen basisgeletterdheid, wat betekent dat ze door elke leerling afzonderlijk bereikt moeten worden, dus niet alleen op het niveau van het collectief.

In het lager onderwijs is er al sinds 2007 een ICT-component in de eindtermen aanwezig. Hoe die vaardigheden worden bijgebracht en in welke vakken of leergebieden die opgenomen wordt, behoort tot de pedagogische vrijheid van de scholen. Ik lees soms dat men een vak gaat afschaffen of ICT-uren bijschaven. Dat zijn keuzes die de scholen maken. We stellen alleen de kennis voorop die minimaal moet worden behaald op het niveau van de groep, de leerlingenpopulatie, maar hoeveel uren daarvoor moeten worden uitgetrokken en in welke vakken, is de keuze die de school maakt, al dan niet geassisteerd door leerplannen die de koepels aanbieden. Maar ook daarin zijn de scholen vrij om te kiezen. De overheid legt dat ter zake niet op.

De suggestie om leerlingenbegeleiders daarvoor in te schakelen, betreft een keuze die de school maakt. Ik denk ook niet dat de vraag naar 'meer begeleiding' daarop slaat. De leerkracht is namelijk nog altijd de beste professional om die inhoud op een sterke didactische manier over te brengen. Om de leerkracht te versterken kozen we ook samen met de pedagogische begeleidingsdiensten om in de nabije toekomst in te zetten op het thema datageletterdheid als specifieke opdracht.

Ook via de Digisprong zetten we expliciet in op digitale vaardigheden van leraren. Ik heb daarstraks ook gezegd dat er een uitgebreid vormingsportfolio in de maak is. Daarnaast kan elke school al ICT-uren inzetten zodat de pedagogische ICT-coördinator de leraar mee kan ondersteunen.

Ik stel ook vast dat de lerarenopleidingen inzetten op digitale competenties. Dat is ook opgenomen in hun curriculum. Afgestudeerde leraren moeten dus de nodige basisvaardigheden hebben. Lerarenopleidingen en vormingsorganisaties kunnen daarvoor ook gebruik maken van het Europese referentiekader Digital Competence Framework for Educators (DigCompEdu), dat aantoont welke ICT-vaardigheden leraren dienen te bezitten.

Ik link dat onderzoek graag met de resultaten van de Monitor voor ICT-Integratie in het Vlaamse Onderwijs (MICTIVO). Daaruit bleek dat een groot deel van de ICT-infrastructuur in scholen verouderd was en dat het effectieve gebruik van

technologie en digitale leermiddelen in de klas eerder laag was. De vaststelling was dat we inzake ICT toch in het Europese peloton zaten. Met de Digisprong-middelen willen van een achterstand komen tot een voorsprong. Ook werken we zo de verschillen tussen de scholen onderling weg. De coronacrisis toonde het ongelooflijke verschil aan tussen de 'front runners', de scholen die de voorhoede vormen, en die voor wie de hemel op hun hoofd viel toen ze moesten overschakelen naar afstandsonderwijs.

We gaan ook een stapje verder in de aanscherping van de digitale vaardigheden. We hebben in het relanceplan 'Van kwetsbaar naar weerbaar' 6,5 miljoen euro vrijgemaakt voor het actieplan Virtual Reality en eXtended Reality (XR). Daar heb ik al naar verwezen. Daarbij werken we in het beroeps- en technisch onderwijs met virtualrealitytoepassingen.

Daarnaast is het natuurlijk ook wel van belang om niet alle verantwoordelijkheid voor de overdracht van digitale kennis bij het onderwijs te leggen. Er is op dit moment al heel veel samenwerking en op regelmatige basis ook heel veel overleg met andere beleidsdomeinen. Ik geef u een paar voorbeelden. Het departement Onderwijs volgt bijvoorbeeld de vormingsprojecten voor leraren en ICT-coördinatoren die gesubsidieerd worden door het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO). Daarnaast is er afstemming en samenwerking met VDAB, Mediawijs, het Agentschap Integratie en Inburgering en met Ligo, Centra voor Basiseducatie. Dat is ook lopende. En er wordt al verschillende jaren samengewerkt in het kader van de mediacoachopleiding door Mediawijs, waarbij wij vanuit het departement Onderwijs zorgen voor een cofinanciering. Er zijn aparte trajecten voor het leerplichtonderwijs en dit jaar ook voor zorgcoördinatoren, voor leerlingenbegeleiders en voor CLB-medewerkers. Eerder waren er al mediacoachopleidingen specifiek op maat van basiseducatie. VLAIO zorgde in het kader van het Vlaams actieplan Artificiële Intelligentie en het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity ook voor een beter mediacoachaanbod.

Ook de trekker van het Strategisch Plan Geletterdheid heeft samen met Mediawijs diverse beleidsdomeinoverschrijdende initiatieven opgezet die kaderen binnen het versterken van digitale geletterdheid. Ook daar heeft de coronacrisis natuurlijk de noden blootgelegd waardoor e-inclusie bovenaan de agenda is komen te staan. Onder andere in de Week van de Geletterdheid staat e-inclusie op de agenda, en in verschillende andere geletterdheidsacties.

Tot slot hebben we vanaf het najaar 2020 ook een ambtelijk overleg digitale agenda's in het leven geroepen. Het is de bedoeling om daar alle beleidsdomeinen samen te brengen die acties ondernemen rond toegang tot toestellen, werken rond digitale vaardigheden van burgers of stappen willen zetten in het verlenen van internettoegang. Binnen die ambtelijke werkgroep gebeurt er ook afstemming tussen al die plannen zodat die verschillende beleidsdomeinen hun acties op elkaar kunnen afstemmen.

De voorzitter: Mevrouw Yalçin heeft het woord.

Hilâl Yalçin (CD&V): Minister, dank u wel voor uw uitvoerig antwoord. Ik denk dat we met zijn allen wat verontwaardigd waren toen we het bericht lazen dat er een digitale kloof is bij onze jongeren. Het is onze gezamenlijke opdracht om ervoor te zorgen dat de volwassenen van morgen op de best mogelijke manier voorbereid worden. Dat is inderdaad een gezamenlijke opdracht, samen met heel het onderwijsveld, maar ook buiten het onderwijsveld.

De leerkracht als expert, de ICT-coördinator zijn in dit kader allemaal zeer belangrijke functies. Ik ben blij om te horen dat er heel wat doorgedreven, verregaande samenwerkingen zijn met een pak partners. Ik geloof sterk in de samenwerking met Mediawijs en de opgeleide mediacoaches waarnaar u verwees. Ik denk dat ze

effectief een belangrijke rol kunnen spelen om die digitale kloof beetje bij beetje te kunnen dichten.

Ik wou u heel specifiek vragen of u zicht hebt op het totaal aantal mediacoaches die vandaag worden ingezet binnen ons onderwijs. Is er hierover al een evaluatie beschikbaar of volgt er nog een? Hoe wordt die samenwerking op dit moment binnen het onderwijs gepercipieerd?

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Minister, betreffende de nieuwe, verscherpte eindtermen digitale geletterdheid zagen we onlangs het nieuws rond de peilingsproeven project algemene vakken (PAV) in de derde graad beroepssecundair onderwijs. Het bleek dat de oude eindtermen rond informatieverwerving door meer dan de helft van de leerlingen niet wordt gehaald. Dat voorspelt dus niet zoveel goeds met betrekking tot de nieuwe, aangescherpte eindtermen. Eindtermen alleen zijn natuurlijk niet zaligmakend.

Ik heb twee extra vragen voor u, minister.

In de recente Teacher Tapp zagen we dat veel leraren aangaven dat er in de school zelf geen duidelijke omschrijving is van wat digitale geletterdheid inhoudt in het algemeen, laat staan binnen het kader van het schoolspecifieke pedagogische project. Nochtans is een sterk ondersteunend en doeltreffend ICT-schoolbeleid, met daarbij een structurele inbedding en een duidelijke schoolvisie een van de speerpunten van uw Digisprongplan, namelijk speerpunt 2. Ik heb de indruk dat er heel wat scholen zijn die wel het speerpunt van de verdeling van hardware hebben gelezen, maar het speerpunt 2 wat minder. Ik wil daarmee niet veralgemenen. Er zijn uiteraard scholen die dat wel goed doen, maar over het algemeen heb ik dat gevoel. De Digisprong is natuurlijk nog volop bezig, maar zoals ik ook al herhaaldelijk gezegd heb begint een kwaliteitsvolle digitalisering met een goede visie, en niet met laptops. In hoeverre zal hier door de onderwijsinspectie nog beter op toegezien worden? Komt er ter zake bijvoorbeeld nog een specifieke bevraging of een onderzoek, wanneer de operatie Digisprong is afgerond?

Ten tweede: u hebt inzake de betere ICT-omkadering op school gezorgd voor meer ICT-uren voor de ICT-coördinatoren, maar desondanks blijft hun slagkracht beperkt op pedagogisch vlak, omdat ze zich veel te vaak moeten bezighouden met vooral technische aangelegenheden. Zal er hier, bij een evaluatie van het project Digisprong, een bijstelling en dus een extra investering komen, opdat die ICT-coördinatoren zich ook nog meer op het pedagogische project van de school kunnen richten?

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ook vanuit onze fractie dank aan de twee vraagstellers. Ik denk dat digitale inclusie iets is waar we allemaal bezorgd over zijn en van wakker liggen. We denken dan altijd dat het meer de oudere generatie zal zijn die digitaal niet meekan, maar uit dit onderzoek blijkt toch ook duidelijk dat er ook bij de jongeren een problematiek is.

De imec-Digimeter gaat heel breed. Specifiek voor het leerplichtonderwijs hebben we nog twee andere interessante meetinstrumenten voorhanden. Enerzijds is er de Monitor ICT-Integratie in het Vlaams onderwijs, afgekort als MICTIVO. Dat is een vijfjaarlijks onderzoek, en ik heb begrepen dat dit via een gunningsprocedure loopt. De kandidatuurstelling voor het nieuwe onderzoek liep af op 8 maart, denk ik. Mijn vraag is of dat ondertussen gegund is. Gaat dat onderzoek dan weldra van start?

Een tweede meetinstrument is het Apestaartjarenonderzoek van Mediawijs. Ik denk dat we daarvan op 19 mei de resultaten voorgesteld krijgen. Het lijkt me ook wel relevant om dat dan samen met de imec-Digimeter mee te nemen in uw evaluatie van uw beleid rond de Digisprong.

Ik heb dan nog twee concrete vragen.

In het onderwijs heb je ook centra voor basiseducatie en de centra voor volwassenenonderwijs die een aantal opleidingen rond ICT aanbieden. Nu we uit onderzoek weten dat ook jongeren – en dan meer specifiek jongeren uit kansengroepen – vatbaarder zijn voor digitale exclusie, moeten we dan via die kanalen ook niet meer focussen op jonge schoolverlaters, en hen via een alternatieve weg toch nog de nodige ICT-vaardigheden proberen bij te brengen? Ziet u daar iets in, om dat via de centra voor basiseducatie en de centra voor volwassenenonderwijs aan te pakken?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik wil nog iets meegeven in verband met de verschillende praktische vragen die hierop neerkomen: in welke mate worden de activiteiten van de Digisprong afgestemd op noden, wensen, verlangens, suggesties van het onderwijs zelf?

Met dat doel hebben we ervoor gezorgd dat er bij het kenniscentrum Digisprong ook een adviesgroep is, waarin de koepels zitten, en Mediawijs, en waarin ook de Vlaamse Scholierenkoepel vertegenwoordigd is. Wie zit daar eigenlijk nog allemaal in? Ik vergeet nog iemand. De Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) en de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) zitten daarin, en ook VLAIO maakt er deel van uit.

Ten tweede: het effect van de nieuwe eindtermen, dat is nu nog niet meetbaar, alleszins niet wat betreft de ICT-vaardigheden. Maar als ik sommige hartenkreten lees van ICT-leerkrachten die, op basis van leerplannen die hun worden aangeboden, bezorgd zijn over het schrappen van een aantal uren, of zelfs vakken, dan moeten we wel benadrukken dat zij daar als school een vrije keuze in hebben.

Dan was er de vraag rond MICTIVO. Dat is inderdaad een vervolgonderzoek. Het laatste was in 2018, dus het volgende is in 2023, en dat is net gegund. Dat mag dus hopelijk zonder achterstand verwacht worden. Dat zal misschien het eerste onderzoek zijn waaruit hopelijk toch enig positief effect van de Digisprong mag blijken.

De CVO's en Ligo zitten mee in de acties van het Strategisch Plan Geletterdheid. Die zijn dus mee.

Wat de mediacoaches betreft: we hebben een budget voor een vijftigtal, maar ik weet niet of ze volledig ingevuld geraakt zijn. Dat durf ik niet te zeggen.

De voorzitter: Mevrouw Yalçin heeft het woord.

Hilâl Yalçin (CD&V): Dank u wel, minister, ook om in laatste instantie toch nog even iets te zeggen over de mediacoaches. Ik geloof zelf wel heel sterk in de expertise van Mediawijs. Ik denk dat het ook belangrijk is dat u, als minister, heel duidelijk kunt zeggen dat u die expertise erkent, en dat het ook wordt aanbevolen bij de onderwijsverstrekkers.

Ik hoor van u dat in het kenniscentrum Digisprong al die partners en instanties al bij elkaar zitten, en dat ze goed op de hoogte zijn van elkaars werking – of daar ga ik dan alleszins van uit.

De opleiding tot mediacoach is ook heel hands-on. Dat zeg ik voor degenen die zouden luisteren naar deze commissie. Ik denk dat het echt wel een zeer zinvolle opleiding is. De resultaten van de Digimeter bevestigen voor mij alleen maar de nood aan dergelijke figuren binnen ons onderwijs. Alle beetjes helpen. Ik denk dat we het ons niet kunnen permitteren om jongeren vandaag de wijde wereld in te sturen zonder een goede kennis van de digitale wereld.

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Naast de alarmerende toestanden waarover we het vorige week in de commissie hadden, over de leerlingen die uitstromen uit het beroepsonderwijs en die eigenlijk hun plan niet kunnen trekken in de samenleving, is dit ook een alarmsignaal. Als je als jongere in onze maatschappij moet functioneren en je bent nagenoeg digitaal ongeletterd, dan heb je een erg groot probleem. We moeten alles op alles zetten om dat te voorkomen. Ik wil nog maar eens herhalen – ik heb het al vaak gezegd – dat ik het goed vind dat u in deze legislatuur heel veel extra hebt geïnvesteerd in de digitalisering, al dan niet ook onder druk van de coronacrisis, maar ik moet toegeven dat u een massale investering hebt gedaan. Ere aan wie ere toekomt. Maar we mogen natuurlijk niet blijven hangen in het verhaal van de hardware, zoals ik daarnet al zei. Zelfs al heeft een jongere een laptop, als hij of zij niet weet hoe daarmee om te gaan, dan brengt het ook geen zoden aan de dijk. Daar zullen we blijven over waken.

Minister Ben Weyts: Mag ik nog even een correctie aanbrengen? Ik denk dat ik even te snel ben geweest. Het is nog niet gegund, maar de termijn voor indiening is afgesloten, en het zit nu op het niveau van de gunningscommissie, dus in het beoordelingsproces. Maar er zijn aanvragen ingediend, dus dat komt goed.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.